

AUDIOVISUAALVALDKOND: RINGHÄÄLING

- **televisioon**
 - **eetritelevisioon**
 - **kaabeltelevisioon**
- **raadio**

Ettevõtete arv: 82 ettevõtet (2003. a)

Töötajate arv: 1080 inimest (2003. a)

Käive: 717 mln kr (2003. a)

Meedia, sh ringhääling on oma olemuselt tööstusharu. Kuigi eraõiguslike ja avalik-õiguslike ringhäälingujaamade eesmärgid on erinevad, esimestel teenida kasumit saadete edastamise kaudu, teisel teenida avalikke huve. Avalik-õiguslikul ringhäälingul lasub näiteks ülesanne edendada eesti rahvuskultuuri. Samas, nii nagu iga meediaorganisatsiooni puhul, on mõlema omandivormiga ringhäälingu tegevuse tulemuseks mõju ühiskonnale. Ringhäälingujaamad rahuldavad erinevate rahvastikurühmade info-, kultuuri- ja meelelahutusvajaduse. Viimaste aastate jooksul on elanikkonnal tekkinud võimalus rahuldada neid vajadusi üha uuenevate meediakanalite kaudu, mis mõjutab traditsioonilise ringhäälingu rolli nii eelpoolloetletud vajaduste rahuldamisel aga ka avalike huvide teenimisel.

Käesoleva uuringu eesmärgiks on kirjeldada Eesti loomemajanduse audiovisuaalvaldkonna televisiooni ja raadio alavaldkonda. Uuring kirjeldab televisiooni ja raadio alavaldkondi eraldi. Uuringu viimases osas käsitletakse koondina mõlemat alavaldkonda puudutavaid teemasid, nagu organiseeritus, seadusandlus, haridus, ringhäälingu tugevused-nõrkused-arenguvõimalused-takistused ja arenguproгноosid keskpikas perspektiivis.

LÜHIKOKKUVÕTE

Ringhääling on viimase 10 aasta jooksul Eestis plahvatuslikult arenenud. Nõukogudeaegse mõne tele- ja raadiokanali asemel oli 2003. aastal 82 ettevõtet üle tuhande töötajaga ja käibega üle 700 miljoni krooni. Ringhäälingu suurimaks probleemiks on turu väiksuse ja auditooriumi jagunemine tõttu liialt väikesed turunišid. Ringhäälingu arengut toetab liberaalne seadusandlus, majanduskeskkond ja avalikkuse positiivne suhtumine meediasse.

Televisioon

2004. aastal tegutses Eestis 4 televisioonijaama, millest 1 oli avalik-õiguslik. Kolmes üleriiklikus telejaamas töötas kokku 495 töötajat.

Eesti telejaamad teevad koostööd korraga 8-12 programmitootjaga. Telejaamade endi kõrval on Eestis ligikaudu 36 teleprogrammide tootjat. Kõige suurem konkurents on meelelahutussaadete tootmisel, kusjuures nõudlus nende järele kasvab pidevalt.

Eesti telejaamadest ainukesena ekspordib saateid ETV. Peamised saatevaldkonnad, mida eksporditakse on uudised, sündmused ja spordiülekanded.

Üleriigiliste telejaamade tulud moodustasid 2003. aastal kokku 426,5 mln krooni. Kui eraõiguslike telejaamade tulud moodustusid 2003. aastal peamiselt (97%) reklaamituludest, siis ETV kui avalik-õigusliku telejaama tulud moodustusid valdavalt (93%) riigieelarvest eraldatud toetustest.

2005. aasta novembri seisuga oli Kultuuriministeerium andnud 13 ringhäälinguluba kaabeltelevisiooni ettevõtetele. Samal ajal on Sideamet registreerinud 46 kaabel-TV teenuse pakkujat. Ametliku statistika järgi oli kaabel-TV tarbijaid 2004. aastal 212 000. Tegelikult on see tarbijate arv eksperthinnangul mõnevõrra suurem. 2004. aastal oli kaabel-TV kättesaadav ligikaudu 37,5% Eesti elanikkonnast. Sideameti andmetel kuulub 90% tarbijate turust Starmanile ja STV-le.

Raadio

2005. aastal kehtivate ringhäälingulubade alusel oli Eestis 27 eraõiguslikku ning 5 avalik-õiguslikku (kokku 32) raadiokanalit. Kõikides raadiojaamades töötas kokku 402 inimest. Eesti raadioturg on kontsentreerunud olulisel määral 3 suurema omaniku – Eesti Raadio (avalik-õiguslik), Trio LSL ja Taevaraadio AS – kätte.

Nii Eesti Raadio kui eraõiguslikud raadiojaamad töötavad kahjumiga. Kui Eesti Raadio peamiseks tuluks (82%) on riigieelarveline toetus, siis eraõiguslike raadiojaamade tulud moodustuvad valdavalt reklaamituludest. Konkurents reklaamiturul raadiokanalite vahel on suur.

Eesti eraringhäälingu juures on täheldatav märkimisväärne vertikaalne ja horisontaalne kontsentratsioon, eriti Norra *Schibsted*i ulatuslikku ringhäälingu- ja pressiemandit silmas pidades. Samuti on Eestis täheldatav märkimisväärne meedia ristomandus.

Ringhäälingus on viimastel aastatel seoses digitaaltehnoloogia kasutuselevõtuga toimunud tormiline tehniline areng, mis on võrreldav telekommunikatsioonivaldkonnas toimunud digitaliseerimisega. Kuigi Eestis digitaaltelevisioonile ülemineku kontseptsiooni kohaselt oleks üleminek analoogtelevisioonilt 2015. a, tuleb ekspertide arvates teha seda oluliselt varem, kuna vastasel korral kujuneks Eestis liialt pikaks ajaks mahajäämus ja erinevus telejaamade vaadatavuse osas, võrreldes arenenud riikidega, eriti just naaberriikide Rootsi ja Soomega.

EETRITELVISIOON

PAKKUMINE

Ettevõtete arv sektoris

2004. aastal tegutses Eestis 4 televisioonijaama, millest 1 oli avalik-õiguslik (Eesti Televisioon) ja 3 eraõiguslikku (TV3, Kanal 2 ja Alo TV). 3 jaama on üleriigilist ning 1 (Alo TV, Tartus) on kohalik telejaam. Alo TV tegutseb Tartus ja edastab peamiselt tekstuudiseid, amatöör- ja muusikavideoid. Telejaamade arv on Eestis alates 2001. aastast püsinud muutumatuna (vt tabel 1), kuna ringhäälinguseadusega sätestati, et rohkem ringhäälingulubasid telejaamadele välja ei anta. Samas, ekspertide sõnul oleks 2005. a seisuga veel ruumi ühele telejaamale - seda nii reklaamituru kui sageduste seisukohast.

Avalik-õiguslik ringhääling koosneb ETVst ja Eesti Raadiost (ER), mis muudeti eraldiseisvateks üksusteks aastal 1990. Käesoleval ajal kavandab valitsus nende kahe organisatsiooni taasühendamist, et kulusid kokku hoida.

Eesti telejaamad:

ETV	avalik-õiguslik, üleriigiline
TV3	eraõiguslik, üleriigiline
Kanal 2	eraõiguslik, üleriigiline
ALO TV	eraõiguslik, kohalik (Tartu maakond)

2004. a lõpu seisuga on ETV käivitanud 4 internetiväljundit toetamiseks paremini programmi tootmist ja turundamist.

Tabel 1. Telejaamade arv Eestis 2000-2004

Telejaamad	2000	2001	2002	2003	2004
Telejaamad kokku	5	4	4	4	4
Avalik-õiguslikud	1	1	1	1	1
Eraõiguslikud	4	3	3	3	3
Üleriigilised	4	3	3	3	3
Piirkondlikud	0	0	0	0	0
Kohalikud	1	1	1	1	1

Allikas: Statistikaamet

Teiste hulgas on lisaks kahele Eesti riigile ringhäälinguloatase maksvale eratelevisioonile turul alates 2001. aastast tegutsemas veel üks konkurent – *Pervõi Baltiski Kanal* (Esimene Balti Kanal, PBK). PBK on Balti versioon Vene riigi poolt kontrollitud *Pervõi Kanal*’ist, mille programm koosneb kahe kolmandiku ulatuses Venemaa saadetest ja kolmandiku ulatuses kohalikule vaatajale toodetavast osast.¹ PBK programmi koostatakse ja antakse satelliidi vahendusel eetrisse Lätis, Eestis levib programm kaabelvõrkudes.

Töötajate arv sektoris

2004. aastal töötas kolmes telejaamas (ETV, TV3, Kanal 2) kokku 495 töötajat, kellest 186 (37,6%) olid loominguks töötajad. Kui koos telejaamade vähenemisega alates 1990ndate teisest poolest toimus ka telejaamade töötajate oluline vähenemine, siis alates 2001. aastast on telejaamade töötajate arv püsinud suhteliselt stabiilsena (vt tabel 2). Telejaamade lõikes oli 2005. aastal töötajate arv järgmine:

Eesti telejaamade töötajate arv:

ETV	380
TV3	55 (koos lepinguliste saatejuhtidega 71)
Kanal 2	62
Kokku	497

Tabel 2. Eesti telejaamade töötajate arv 2000-2004

	2000	2001	2002	2003	2004
Töötajad kokku	545	503	486	497	495
sh loominguks	200	178	166	181	186
sh tehnilised töötajad	197	195	199	195	194

Allikas: Statistikaamet

Toodangu maht

Telesaadete üldmaht 2004. aastal oli 20 743 tundi. Eestikeelsete saadete osatähtsus oli 98,9% ning see osakaal on püsinud stabiilsena alates 2000. aastast. Reklaami osatähtsus on ajaperioodil 2000-2004 püsinud 11-13% lähedal ning 2004. aastal oli see näitaja 12,3% programmimahust (vt tabel 3).

TV saadete üldmahust 2004. aastal 29,7% (6167 h) moodustasid ETV saated. ETV omatoodang oli 2004. aastal ligikaudu 52% kogu programmimahust (vt allolev kast). Omasaateid oli 36,4%

¹ Rebane, M. Eestlased ei võta Baltimaade Vene telekanalit omaks. Eesti Päevaleht, 30. oktoober 2003.

programmimahust. Hankesaateid oli 48%. Kõikide telejaamade keskmine omasaadete osakaal 2003. aastal oli 27,6%.

Tabel 3. ETV, TV3 ja Kanal 2 teleprogrammi üldmaht, eestikeelsete saadete ja reklaami osatähtsus

	2000	2001	2002	2003	2004
Saadete üldmaht (h)	32 463	18 972	19 607	19 888	20 743
sh eestikeelsete saadete osatähtsus(%)	98.9	99	98	98	98.9
Reklaami osatähtsus (%)	6.6	13.2	11	11.2	12.3

Allikas: Statistikaamet

2004. aasta kokkuvõtteks võib välja tuua järgmised proportsioonid:

ETV saadete maht (h)

Üldmaht	6167	
Omatoodang kokku	3203	(51,8%), millest
omasaated:	2246	(36,4%)
koostöösaated:	127	(2,0%)
tellitud saated:	830	(13,4%)
hankesaated:	2964	(48,1%)

ETV programmi maht 2003. aastal oli 5863 tundi, kusjuures suuremate osakaaludega olid:

lavastuslikud saated ja filmid	28,7%
meelelahutuslikud infosaaed	15,1%
uudised	12,3%
elusaated	11,5%

Eraõiguslike telekanalite, Kanal 2 ja TV 3, programmide mahud 2003. aastal olid vastavalt 6844 ja 7181 tundi, kusjuures suuremate osakaaludega olid:

	<u>Kanal 2</u>	<u>TV 3</u>
Lavastuslikud saated	38,1%	59,2%
Meelelahutus	19,9%	9,2%
Reklaam ja telepood	11,5%	10,8%

Tabel 4. ETV, Kanal 2 ja TV 3 programmistruktuur (osakaalud %-des) 2003. aastal

Struktuur	ETV	Kanal 2	TV 3
Kogumaht (t)	5863	6844	7181
Lavastuslikud saated ja filmid	28.7	38.1	59.2
Meelelahutuslikud infosaated	15.1	5.1	4
Uudised	12.3	3.7	4.8
Kultuur ja teadus	6.5	3.7	0
Haridus	0.9	0	0
Muusika	6.2	8.9	1.2
Informatiivsed saated	6	1.2	0
Sport	5.3	3.4	2.1
Meelelahutus	2.7	19.9	9.2
Elusaated	11.5	2.2	5
Religioon	0.1	0	0
Saadete reklaam	4.7
Reklaam	0	11.5	10.8
Muu	0	0.4	0

Allikas: Statistikaamet

Tabel 5. Programmikvootide täitmine (%) 2003. aastal²

	osakaal programmi kogumahust		
	Euroopa teosed	Sõltumatud tootjad	Omatoodang
ETV	82.8	51.2	52.7
Kanal 2	53.9	23.9	35.8
TV 3	39.7	39.7	24.7

2003. aastal jäi telekanalitest vaid TV 3-l täitmata Euroopa teoste kvoot (vt Ringhäälingu regulatsioon). Minimaalse nädalamahu ja omatoodangu programmikvoodid kehtivad ka üleriigiliste kaabeltelevisiooniprogrammide suhtes, ei kehti aga Euroopa teoste ja sõltumatute tootjate kvoodid. Ent ükski kaabeltelevisiooniprogramm ei levi tegelikkuses üleriigiliselt seaduse tähenduses, st üle 80% Eesti territooriumist.

² ETV, Kanal 2 ja TV 3 poolt kultuuriministeeriumile esitatud aruanded.

Programmitootjad

Üldolukord

Eestis on ligikaudu 36 teleprogrammide tootjat (vt lisa 1), millele lisanduvad veel telejaamad. ETV hinnangul edastatakse ligikaudu 65% Eestis toodetud saadetest ETV kaudu. Kui jätta välja telejaamad, siis 8 suurima programmitootja käive oli 2003. aastal kokku 63,9 mln krooni, töötajaid 88. Kõige suurem on Ruut, kus töötas 2003. a. põhikohaga 30, kuid lepingulisi oli 52 töötajat. Samas tuleb arvestada, et teleprogrammide kõrval on mitmete programmitootjate oluliseks toodanguks ka film. Samuti on mitmeid programmitootjaid, kes on televisiooni jaoks tootnud vaid mõne üksiku projekti. Lisaks Eesti telekanalitele müüdavatele saadetele ja filmidele ning koostööprojektidele, ekspordivad mitmed programmitootjad oma toodangut ka Eestist välja.

Tabel 6. Suurimat programmitootjad käibe järgi 2003. aastal

	käive 2003 (tuh kr)	töötajaid
Eetriüksus OÜ (Ruut)	21 774	30 põhikohaga
		57 lepingulisi
Balti Video OÜ (BEC+Studio 3)	15 365	1
Bestever OÜ	4 273	7
Risti Grupp OÜ	3 356	5
Vesilind OÜ	2 161	3
Red Hot Produksioon OÜ	1 854	1

Allikas: Ärireister

Eesti telejaamad teevad koostööd korraka 8-12 programmitootjaga (vt tabel 7). ETV ostab oma toodangu sisse kõige suuremas mahus programmitootjatelt Ruut, BEC, AA-Visioon ja OÜ Osakond.

Tabel 7. Eesti telekanalite ja programmitootjate koostöö 2005. a II kvartalis

ETV	Kanal 2	TV 3
Eetriüksus OÜ (Ruut)	Eetriüksus OÜ (Ruut)	Eetriüksus OÜ (Ruut)
Balti Video OÜ (BEC)	Balti Video OÜ (BEC)	Balti Video OÜ (BEC)
OÜ Free Studio	Filmimees OÜ	Motionheads
AA Visioon Stuudio OÜ	AA Visioon Stuudio OÜ	Starlight Agency
OÜ Meediatee	OÜ Gordon Grupp	OÜ Gordon Grupp
Haridusmeedia OÜ	Osakond OÜ	RHR Group
Eesti Kultuurifilm OÜ	Margus Jõemägi FIE	Honmark Baltic OÜ
Eesti Kristlik Televisioon	Mootorite Maailmas OÜ	Umberto & Co OÜ
Boga-Video OÜ	NBN OÜ	
Osakond OÜ	Maurum OÜ	
Margus Jõemägi FIE	Telelabor OÜ	
Umberto & Co OÜ		

Ekspertide hinnangul on Eestis telejaamadele olulisemad programmitootjad Ruut, BEC ja Filmimees.

Põhiosa programmitootjatest paikneb Tallinnas, 2 Harju maakonnas (A-Amest OÜ Sakus ja Mootorite Maailmas OÜ Keilas), 1 Paines (DX Meedia OÜ), 1 Pärnus (RHR Group).

Kõige suurem konkurents programmide osas on meelelahetussaadete tootmisel. Telejaamad teevad otsuse programmi ostmiseks enamasti eeldatava vaadatavuse seisukohast lähtuvalt. Nõudlus meelalahetussaadete järgi suureneb pidevalt.

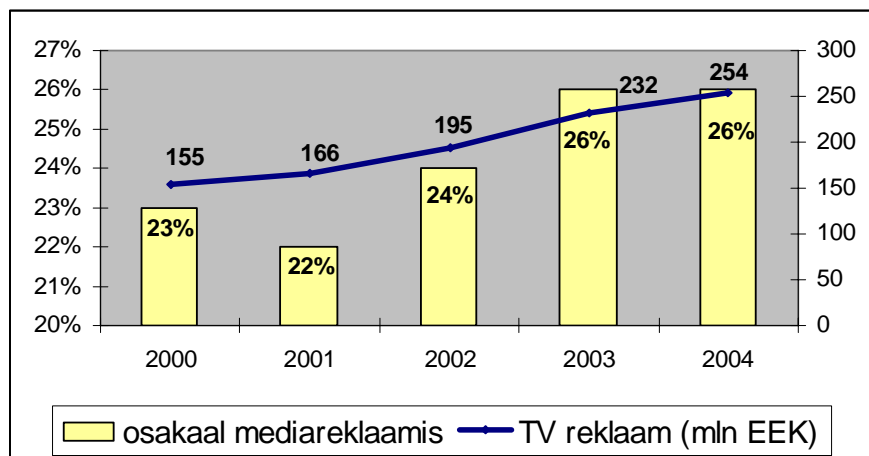
Teleprogramme toodetakse üldjuhul omavahenditega, st väliseid fonde ei kasutata.

Reklaamiturg

Meediareklaamituru suurus Eestis oli 2004. aastal kokku 992 mln EEK, sellest moodustas televisioon 254 mln ehk 25,6%.(TNS Emori andmetel)(vt joonis 1).

Et ETV oli 1990. aastate lõpupoole turuliider, oli tal ka määrav mõju reklaamihindade kujunemisele ning eraringhäälingud süüdistasid teda tollal *dumping*-hindade rakendamises. Lisaks kasvas ebapiisava riigipoolse rahastamise tõttu reklaamitulu osakaal ETV kogueelarves 1997. aastaks 38%-le. See piiras eratelevisioonide teenimisvõimalusi ning suurendas ETV

programmi suunitlemist reklaamiandjate huvidele vastavaks, millest tulenevalt vähenes suutlikkus pakkuda avalikku teenust.

Joonis 1. Televisiooni kaudu edastatava reklaami maht (mln kroonides) ja selle osakaal kogu mediareklaamis

Kultuuriministeeriumi, Ringhäälingunõukogu, erakanaleid ühendava Eesti Ringhäälingute Liidu ja Teletootjate Liidu esindajad kirjutasid 30. aprillil 2001 alla kokkuleppele, viimaks reklaami ETVst välja. Erakanalid soostusid vastutasuks maksma suhteliselt kõrget ringhäälinguloatasa – igapäevaks 15 miljonit krooni ehk 0,9 miljonit eurot aastas (2003). Kokkulepe lõpetada reklaami edastamine ETVs ning kehtestada ringhäälinguloatasa sätestati ringhäälinguseaduse muudatustega detsembris 2001.³ 2004. aastaks kasvas loatasa 20 miljonile kroonile (1,28 miljonit eurot) ning tulenevalt detsembris 2003 tehtud ringhäälinguseaduse parandusele⁴ kasvab see igal järgneval aastal 1,25 miljoni krooni (80 000 euro) võrra. Viimane parandus tehti vaatamata eraringhäälinguorganisatsioonide tugevale vastuseisule, kelle hinnangul kasvas loatasa liiga ruttu pärast loatasa kehtestamist ning on liiga kõrge ega arvesta teleturu tegelikku arengut. Et ringhäälinguloatasa ja ETV-le eraldatava toetuse vahel puudub otsene juriidiline seos (loatasa raha laekub riigieelarvesse), ei suurendanud loatasude tõus ETV ja ERI rahastamist.

Eesti Raadio ja Eesti Televisioon ei kasuta sponsoreid oma saadete ja programmide hankimiseks, tootmiseks ega edastamiseks. Eesti Raadiol ja Eesti Televisioonil on õigus edastada reklaami ja teavet sponsorite kohta juhul, kui reklaam ja teave kaasnevad Euroopa Ringhäälingute Liidu (*European Broadcasting Union* - EBU) vahendusel omandatud ürituste ja sündmuste ülekande õigusega.

³ Ringhäälinguseadus (2001), §37

⁴ Ringhäälinguseadus (2003), §37

Telejaamade väliskaubandus

Eesti telejaamadest ainukesena ekspordib saateid ETV. ETV eksport kanaliseeritakse peamiselt Euroopa Ringhäälingute Liidu (EBU) kaudu. Peamised saatevaldkonnad, mida eksporditakse on valikuliselt:

- Uudised
- Sündmused
- Spordiülekanded (eriti suusatamise Otepää MK)

Näiteks, Eesti Suusaliit annab ETV-le suusatamise MK ülekandmise eksklusiivse õiguse. Kuna nõuetekohane tehnika tuleb rentida, on selliste saadete tootmine kallid. Puht rahalisest küljest oleks selliseid saateid odavam sisse osta (kui ise toota).

Eraõiguslikud kanalid üldjuhul ei ekspordi. Telejaamade import moodustub peamiselt saadete sisseostmisest. ETV hanketoimetused kasutab 85- 90% ulatuses välismaised programmitootjaid. Filmid on peamiselt kõik imporditud

NÕUDLUS

Siseturu nõudlus

Eesti audiovisuaalala on Euroopa mõistes väga väike. Teleperede eeldatav hulk on 565 000. 94%-l peredel on kodus vähemalt üks teler. 37% majapidamistest kasutab kaabeltelevisiooni, 4% satelliidivastuvõtjat ning 7% näeb satelliittelevisiooni kollektiivse vastuvõtuantenni (SMATV) abil.⁵

Aprillis 2005 vaatasid Eesti elanikud TNS Emori andmetel televiisorit keskmiselt 3 tundi ja 37 minutit päevas. Eestlased veetsid telerite ees 3 tundi ja 26 minut ning mitte-eestlased 4 tundi ja 2 minutit.

Eestlastel jagunes see aeg esmajoones järgmiste telekanalite vahel:

TV3	34,8%,
Kanal 2	27,9%,
Eesti TV	24,6%

⁵ Vihalem, P. Meediasüsteem ja meedikasutus Eestis 1965-2004. Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond, Tartu 2004.

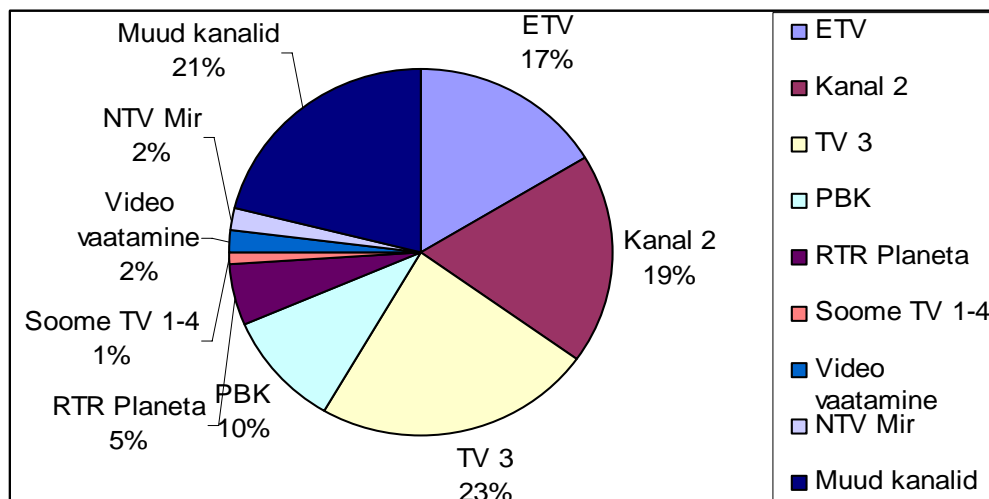
mitte-eestlastel:

PBK 27,4%

RTR Planeta 13,6%

Mitte-eestlaste kogu televaatamisajast 5% kulus kolme Eesti telekanali programmi vaatamisele. Peamiste telekanalite osakaal kogu vaatajaskonnast 2005. a aprillis oli aga järgmine:

TV3	23%
Kanal 2	19%
ETV	17%
PBK	10%
RTR Planeta	5%
Soome TV-kanalid	1%
Ülejäänud kanalid	25%

Allikas: TNS EMOR, Teleauditooriumi Mõõdikuuring. Sihtrühm: 4 aastased ja vanemad Eesti elanikud.

Joonis 2. Telekanalite osakaal kogu vaatamisajast 2005. aasta aprillis

Tarbijate kirjeldus

Turg on jagunenud kaheks täiesti erinevaks vaatajarühmaks – enamuse moodustavad eesti keele kõnelejad ja vähemuse vene keele kõnelejad. Aastal 2003 oli Eesti rahvaarv 1,36 miljonit, kellest 927 000 olid eestlased ja 349 000 venelased; ülejäänud osa moodustasid ukrainlased (29 000), valgevenelased (17 000), soomlased (11 000) ja teised rahvused (23 000)⁶. 98% eestlastest peab emakeeleks eesti keelt, sama suurusjärg venelasi aga peab vene keelt emakeeleks⁷. Ka enamik

⁶ Statistikaamet

⁷ Statistikaamet

ukrainlastest, valgevenelastest ja teistest rahvustest kõnelevad vene keelt emakeelena. Sellest lähtuvalt moodustavad nii venelased kui ka teised vene keelt emakeelena kõnelevad vähemusrahvused venekeelse auditooriumi.

2004. a. mais läbi viidud turu-uuringu järgi selgus, et lapsed ja noored vanuses kuni 24 eluaastat eelistavad vaadata Eesti telejaamadest esimeses järjekorras TV3-e ning seejärel Kanal 2-e (vt tabel 8). Seevastu, vanemad inimesed üle 55 aasta eelistavad vaadata ETV-d. Vanusegruppides 25-54-eluaastat on telejaamade vaadatavus suhteliselt ühtlaselt jaotunud. Kõrgharidusega inimesed vaatavad rohkem ETV-d. Põhiharidusega seevastu suhteliselt võrdselt TV3-e ja Kanal 2-e. Tallinnas vaadatakse suhteliselt rohkem ETV-d, maakondades aga Eesti eraõiguslikke telekanaleid (vt tabel 8). ETV kujunemine suhteliselt väikese vaatajaskonnaga nišikeskseks võib vähendada telekanali finantseerimise mahtu.

Tabel 8. Eesti telekanalite vaadatavus erinevate kategooriate lõikes 2004. a. maikuu

	ETV	Kanal 2	TV 3
SUGU			
mees	38	42	44
naine	62	58	56
RAHVUS			
eestlased	96	97	97
muulased	4	3	3
VANUS			
4 kuni 14	8	10	16
15-24	5	9	11
25-34	14	11	13
35-54	29	32	28
55+	44	38	32
HARIDUS			
põhi-	43	51	53
kesk-	41	41	37
kõrg-	16	9	9
PIIRKOND			
Tallinn	30	19	19
Põhja-Lääne	35	41	40
Tartu-Lõuna	27	31	31
Virumaa	9	8	9

Allikas: TNS Emor

ORGANISATSIOON JA POLIITIKA

Telejaamade tulud ja finantseerimine

Üleriigiliste telejaamade tulud moodustasid 2003. aastal kokku 426,5 mln krooni, kulud olid aga 399,2 mln krooni. Telejaamade lõikes olid tulud 2003. aastal järgmised

ETV	206 772 000 EEK
TV3	130 115 000 EEK
Kanal 2	89 647 000 EEK

ETV kogueelarve aastal 2004 oli 210,9 miljonit krooni. 93% sellest (197 miljonit krooni) tuli otse riigieelarvest. 197 miljonist kroonist, mille riik ETV-le 2004. aastaks eraldas, tuli 30 miljonit eratelevisioonide makstavast ringhäälinguloa tasust⁸.

Tagamaks stabiilset ja piisavat finantseerimist, nägi ETVst reklaami välja viimisel aluseks olnud 2001. aasta kokkulepe lisaks ette ETV stabiilse rahastamise kolmeaastaste perioodide kaupa. See põhimõte on kirjas nii Riigikogus kinnitatud ETV ja ERI arengukavas kui ka ringhäälinguseaduses. Arengukava kohaselt pidanuks riigitoetus avalik-õiguslikele ringhäälinguorganisatsioonidele 2004. aastal olema kokku 447 miljonit krooni⁹. Samas on tegelikud rahaeraldised olnud hoopis teistsugused. 2004. aastaks eraldati avalik-õiguslikele ringhäälinguorganisatsioonidele kokku 283 miljonit krooni, mis on 30% vähem kui varasemate otsustega lubatud. Arengukava näeb 2005. aastaks ette riigieelarvelist finantseerimist 477 miljonit krooni. Viimast summat on aga juba vähendatud ka rahvusringhäälingu arengustrateegias (2005–2008) – 359 miljonile kroonile. Kõigele lisaks püsivad 1990. aastate lõpul tekkinud kahjumid endiselt ETV bilansis, kitsendades rahvusteleviseiooni võimalusi veelgi.

Tabel 9. Üleriigiliste telejaamade tulud ja kulud 1999-2003 (mln krooni)

Näitaja	1999	2001	2003
Tulud kokku	286.3	302.79	426.53
sh ETV	206.77
sh TV 3	130.12
sh Kanal 2	89.65
Kulud kokku	397.95	321.21	399.18
Riigieelarveline finantseerimine	93.66	99.5	184.19
Reklaamitulud	142.47	169.24	213.46

⁸ Televisioon Euroopas: regulatsioon, poliitika ja sõltumatus. Eesti. *Open Society Institute*. Seireraport, 2005.

⁹ Arengukava 2003-2005

Eraõiguslike telejaamade tulud moodustusid 2003. aastal 97% ulatuses reklaamituludest. ETV, kui avalik-õigusliku telejaama tulud moodustuvad valdavalt riigieelarvest eraldatud toetustest. Vastavalt ringhäälinguseadusele moodustuvad Eesti avalik-õigusliku ringhäälingu (ETV ja ER) tulud moodustuvad:

- 1) riigieelarvest eraldatud toetusest;
- 2) annetustest ning sihtotstarbelistest projektitoetustest;
- 3) vara, sealhulgas saadete kasutada andmisest ja võõrandamisest laekuvatest summadest;
- 4) Eesti Raadiole ja Eesti Televisioonile seadusega antud ülesannete täitmiseks vajalike avalike ürituste, samuti koolitusprogrammide korraldamisest saadavast tulust;
- 5) Eesti Raadio ja Eesti Televisiooni programmide tootmise ja teoste jäädvustamise tulemusena tekkinud fonogrammide ja audiovisuaalsete materjalide tootmisest ning kirjastamisest laekuvatest summadest;

Riigipoolse toetuse määrab Riigikogu. Ringhäälingunõukogu teeb eelarvetaotluse Kultuuriministeriumile, mis peab kõik eelarvekulud hoidma Rahandusministeriumi ette antud piirides. Riigieelarvest avalik-õiguslikule ringhäälingule eraldatava toetuse suurus planeeritakse kolmeaastaseks perioodiks, lähtudes Riigikogu poolt heakskiidetud Eesti Raadio ja Eesti Televisiooni arengukavast.

KAABELTELEVISIOON

PAKKUMINE

Ettevõtete arv sektoris

Kultuuriministeerium oli 2005. a novembri seisuga andnud 13 ringhäälinguluba kaabeltelevisiooni (kaabel-TV) ettevõtetele (vt lisa 2). Samal ajal on Sideamet registreerinud 46 kaabel-TV teenuse pakkujat.

2004. a. mais sõlmisid AS Starman ja Tele 2 OÜ lepingu, mille kohaselt omandas Starman Tele 2-lt nende kaabelleviäri Eestis. Starman omandas otseselt Levi Kaabel AS ja Tallinna Kaabeltelevisiooni AS aktsiad ning kaudselt AS Telset Telecommunications Group aktsiad (AS Levi Kaabel tütarettevõtja). Ettevõtete omandamisel suurenes Starmani grupi kaabeltelevisiooni klientide arv 50%.

Kaabeltelevisioonifirmadest vaid neli teevad ka ise saateid. Kahel firmal – Starmanil ja Esdataal – on üleriigiline kaabelleviluba. Starman tegutseb turul 1992. aastast. 2004. aastal ostis ta üles oma konkurendi – mitu Tele 2 kaubamärgi all tegutsenud firmat – ja liitis võrgud. Esdata alles tegeleb võrgu loomisega. Tegelikuses on kaheks suuremaks kaablioperaatoriks Starman ja STV. Starman teeb ise saateid vaid ühel kanalil – *Infokanal TV 9* –, pakkudes variaprogrammi ja tekstudiseid (sh SMS-del põhinevat infoühiskonna formaati (*TV-chat*)). STV teeb omasaateid kolmel kanalil: *Mirovoje kino* (maailmafilmid), *STV* (uudised, publitsistika, filmid) ja *Video-radio STV*. STV on eeskätt suunatud venekeelsele auditooriumile, Starmani omaprogramm on eestikeelne.

Tegelikuses ei ole tegutsema hakanud mitte kõik kaabeltelevisiooni omatoodetud programmid, millele on ringhäälinguluba välja antud. Näiteks on STV-le välja antud kolm ringhäälinguluba, kuid nende võrguleheküljelt leiab viite vaid kolmele.¹⁰ Starmanile on välja antud kuus ringhäälinguluba (sh endistele Tele 2 kaubamärgi all tegutsenud firmadele välja antud load), kuid võrguleheküljelt leiab vaid viite ühele omaprogrammile.¹¹

¹⁰ STV võrgulehekülg, <http://www.stv.ee>

¹¹ Starmani võrgulehekülg, <http://www.starman.ee>

Regionaalne jaotus

2004.aastal oli üle-eestilise kaabel-TV pakkujaid 7. Eestis registreeritud kaabel-TV firmadest saab Tallinnas vaadata 12 ettevõtte programmi. Pärnus on 4, Tartus 3 kohalikku kaabel-TV saateid pakkuvat firmat. Üldjoontes on Eesti suhteliselt hästi kaetud võimalusega vaadata kaabel-TV saateid. Kaabel-TV firmade kontsentratsioon on selgelt üsna kõrge Tallinnas.

Tabel 10. Kaabeltelevisioonifirmade asukoha regionaalne jaotus

Üle-eestiline	7
Tallinn (või selle üksikud linnaosad)	12
Harju maakond	5
Pärnu linn	4
Tartu linn	3
Narva linn	2
Narva-Jõesuu	2
Rakvere	2
Paldiski	2
Jõhvi, Valga, Põlva, Otepää, Paide, Põltsamaa, Jõgeva, Saare mk, Kuressaare, Võru, Kärdla, Maardu, Lääne-Viru mk, Pärnu mk, Tartu mk, Haapsalu*	1
Kunda, Kohila, Kadrina, Lihula, Võhma, Aseri alevik, Palivere, Taebla, Voka, Tootsi, Rummu, Loksa vald, Tabasalu, Ramsi alevik, Kohila, Kilingi-Nõmme, Türi, Türi vald, Õisu vald, Tabivere*	1

* igas linnas/asulas 1 kaabel-TV firma

Allikas: Sideamet

Ametliku statistika järgi oli kaabel-TV tarbijaid (st vormistatud lepinguid) 2004. aastal 212 000. Kui eeldada, et ühe tarbija näol on tegemist leibkonnaga, siis oli 2004. aastal kaabel-TV kättesaadav 508 800 inimesele, mis moodustab 37,5% Eesti elanikkonnast. Sideameti andmetel kuulub 90% tarbijate turust Starmanile ja STV-le.

Kaabel-TV tarbijate arv:

1998	99 000
2000	151 000
2001	137 000
2002	150 000
2003	152 000
2004	212 000

Allikas: 1996-2003. a. andmed Statistikaamet; 2004. a. näitaja Sideamet

Ekspertide hinnangul on kaabeltelevisiooni ametlik tarbijate arv tugevasti alahinnatud. Näiteks, AS Starmani noteerimisprojekti järgi oli ettevõttel 2005. a lõpu seisuga ligi 131 000 kaabeltelevisiooni klienti ning kaabellevi ulatus 244 000 koduni.

Kaabeltelevisioonifirmade suurused

Domineerivalt kõige suuremad kaabel-TV ettevõtted 2003. aastal käibe järgi olid AS-d Starman ja STV (vt tabel 11).

Tabel 11. Kaabeltelevisioonifirmade käive ja töötajate arv 2003. aastal

	Käive (tuh kr)	Töötajate arv
Starman AS		
2003	103 855	0
2004	149 315	146
STV AS	61 661	135
Tallinna Kaabeltelevisiooni AS	6 151	1
TV Com AS	3 621	24
RHR Group OÜ	1 426	5
Insenerteenuste TÜ	531	5
Djuk OÜ	523	1
STV Kopli AS	473	3

Allikas: Äriregister

Starman AS-i 2003. a. müügitulu kaabeltelevisiooni teenustest oli 49,977 mln (e. 48,1% kogu müügitulust) ja 2004. aastal 75,125 mln krooni (50,3% kogu müügitulust). 2003 viidi lõpule AS Starmani ja tema tütarettevõtete AS Starman Internet ja AS Palsat TV ühendamise. Aasta algusest said endistest Starman Interneti töötajatest AS Starmani töötajad ja 2003 aastal ei töötanud antud ettevõttes ühtegi inimest. Starman Interneti tegevus piirdus emaettevõttele teenuse osutamiseks vajalike põhivarade rentimisega. AS Palsat TV tegeles emaettevõtte AS Starmani poolt kasutatava põhivara haldamisega. 2003. a-l ei töötanud ettevõttes ühtegi inimest.

Elektroonilise side seadus sätestab kaabelleviteenuse osutamise erinõud, mille kohaselt peab sideettevõtja, kes osutab kaabelleviteenust, tagama järgmiste programmide pideva taasedastamise:

- Eesti avalik-õigusliku ringhäälinguorganisatsiooni televisiooniprogrammid;
- maapealsete ringhäälingusaatjate poolt edastatavad ja kaabellevivõrgu piirkonnas tehnilistele nõuetele vastava signaalitugevuse juures vastuvõetavad televisiooniprogrammid, mille edastamise eest ringhäälinguorganisatsioon tasu ei nõua.

PAKKUMINE

Ettevõtete arv sektoris

2005.a.-l kehtivate ringhäälingulubade alusel oli Eestis 27 eraõiguslikku ning 5 avalik-õiguslikku (seega kokku 32) raadiokanalit:

- 17 regionaalset,
- 10 kohalikku,
- 4 üleriigilist ja
- 1 rahvusvaheline.

Kõikides raadiojaamades töötas 2004. aastal kokku 402 inimest, kellest loomingulisi töötajaid oli 183 (45,5%). Töötajate arv 1 raadiojaama kohta keskmiselt on pidevalt vähenenud: kui 1999. aastal oli see suhe 23,3, siis 2002. aastal 14,6 ja 2004. aastal 13. Saadete üldmaht oli 2004. aastal 227 653 tundi: eesti keelsete saadete osatähtsus oli 68,7%. Omasaadete osatähtsus oli 2004. aastal 75,9% (2002-2003. a-l oli see 93-94%).

Tabel 12. Eesti raadiojaamade üldandmed

	1999	2001	2002	2003	2004
Raadiojaamade arv	27	30	30	31	31
avalik-õiguslikud jaamad	1	5	5	5	5
eraõiguslikud jaamad	26	25	25	26	26
üleriigilised jaamad	1	4	4	4	4
piirkondlikud jaamad	12	14	15	15	15
kohalikud jaamad	14	11	10	11	11
rahvusvahelised jaamad	0	1	1	1	1
Saadete üldmaht, tundi	251414	225671	238247	238367	227653
eestikeelsete saadete osatähtsus, %	84.1	63.7	72.8	65.6	68.7
venekeelsete saadete osatähtsus, %	14.7	17.6	19.9	20.3	21.3
omasaadete osatähtsus, %	82.7	86.4	93.5	94.2	75.9
reklaami osatähtsus, %	1.9	2.9	2.4	2.6	2.9
Töötajaid kokku	628	452	437	437	402
sh loomingulised töötajad	335	209	223	202	183
sh tehnilised töötajad	74	90	99	99	95

Allikas: Statistikaamet

Suurimad raadioettevõtted

Eesti raadioturg on kontsentreerunud olulisel määral 3 suurema omaniku kätte - Eesti Raadio (avalik-õiguslik), Trio LSL ja Taevaraadio AS.

Suurima käibega eraõiguslikud raadioettevõtted olid 2003. a-l äriregistri andmete põhjal Trio LSL ja Taevaraadio (vt tabel 13).

Tabel 13. Suurimad raadioettevõtted 2003. aastal

Firma nimi	käive (tuh kr)	töötajate arv
First Media OÜ	34490	59
Trio LSL AS	24377	56
Raadio Elmar OÜ	4866	11
Oirt OÜ	4748	12
Ajaga Sammu OÜ	2719	10
Tartu Raadio OÜ	2716	11
Raadio Kadi OÜ	1762	10
Taevaraadio AS	1149	0

Allikas: Äriregister

Märkused:

- ❑ Oirt OÜ ja Tartu Raadio OÜ olid 2003. a-l Trio LSL-i tütarettevõtted
- ❑ First Media OÜ toodab programmi Taevaraadio AS-le.

Tabel 14. Kahe suurima eraõigusliku raadiogrupi majandusnäitajad 2002-2003

Raadiogrupp	Aasta	Käive mln kr	Kasum mln kr
First Media OÜ	2002	41,7	-3,6
	2003	34,5	5,5
Trio LSL	2002	22,6	-3,6
	2003	24,3	-2,9

Allikas: Äriregister

Nii First Media kui Trio LSL-i töötasid 2002. aastal kahjumiga. 2003. aasta lõpetas First Media kasumiga (5,5 mln krooni), kuid Trio LSL jätkas ikka kahjumiga (-2,9 mln krooni)

Eesti Raadio 2004. aasta eelarve oli 107,5 miljonit krooni (6,9 miljonit eurot), millest 89 miljonit krooni (5,7 miljonit eurot) oli riigipoolne finantseerimine.

Eesti Raadio programmide omasaadete osakaal oli 2004. aastal keskmiselt 74,1%. Kõige suurema osakaaluga olid:

- muusikasaated (45,2%)
- uudised (28,2%),

millele järgnesid oluliselt väiksema mahuga

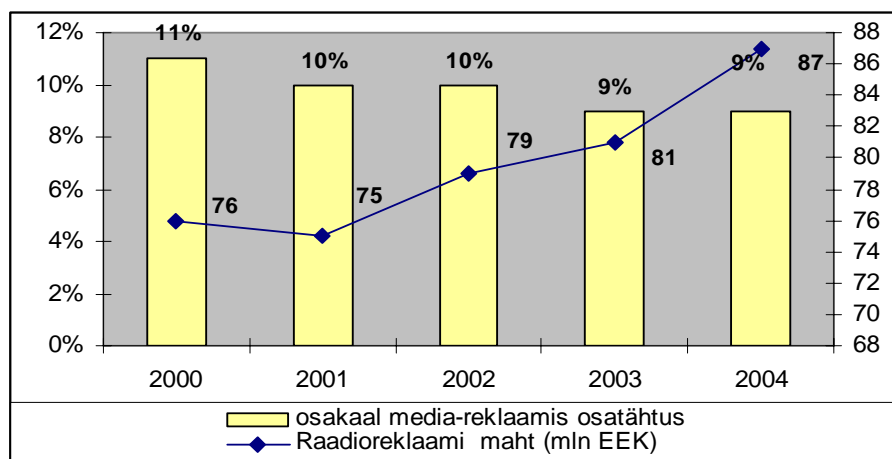
- noortesaated (10,7%) ja
- kultuurisaated (9,3%)

Ülejäänud ringhäälingujaamade (eraõiguslike) programmide omasaadete osakaal oli 2004. aastal 76,3%. Kõige suurema osakaaluga olid keskmiselt muusikasaated (67,3%) ja meelelahutussaated (12,8%), millele järgnesid suhteliselt oluliselt väiksema mahuga uudised (5,3%)

Eesti Raadio programmid töötasid 1440 minutit (ehk 24 tundi) päevas, eraõiguslikud raadiokanalid keskmiselt 1158 minutit (ehk 19,3 tundi) päevas.

Raadioreklaam

Raadio reklaam moodustas 2004. aastal kogu meediareklaami turust 9%, kusjuures selle osatähtsus on viimastel aastatel vähenenud (vt joonis 3)

Allikas: TNS Emor

Joonis 3. Raadioreklaami osatähtsus meediareklaami turul

NÕUDLUS

Siseturu nõudlus

Vastavalt Statistikaameti andmetele oli leibkondade osakaal, kellel on kodus raadio järgmine:

2000	89,0%
2001	89,6%
2002	89,3%

Raadiokuulajate vanuseline struktuur 2004. aastal (TNS Emor)(küsitlus vanuses 12-74):

12-19	170 000
20-29	191 000
30-39	183 000
40-49	195 000
50-59	161 000
60-74	212 000
kokku	1 112 000

Eesti raadiokuulajad on vanuselise struktuuri alusel suhteliselt ühtlaselt jaotunud. Eestis levivaid raadioprogramme kuulab päevas (vähemalt 15 min) 674 tuhat eestlast ja 334 tuhat mitte-eestlast. See teeb kokku 1,008 mln Eesti elanikku.

Eestis levivaid raadioprogramme kuulab:

vähemalt 15 min nädalas	731 000 ehk 98,1% eestlastest
	360 000 ehk 98,4% mitte-eestlastest

vähemalt 15 min päevas	674 000 ehk 90,4% eestlastest
	334 000 ehk 91,2% mitte-eestlastest

Keskmine kuulamisaeg nädalas:

Eestlastel	32h 33 min raadiot
Mitte-eestlastel	27h 04 min raadiot

Keskmine kuulamisaeg päevas:

Eestlastel	4h 39 min raadiot
Mitte-eestlastel	3h 52 min raadiot

Eesti suurima kuulajaskonnaga raadiojaamade kuulatavus (eestlased 12-74 a; osakaal sihtrühmast, sügis 2004, TNS Emor):

Vikerraadio:	Nädalas	44			
	Päevas	33,2			
			Raadio 2:	Nädalas	25,6
Raadio Elmar:	Nädalas	42,2		Päevas	11,5
	Päevas	24,4			
			Raadio Kuku:	Nädalas	19,4
Sky Plus:	Nädalas	33,6		Päevas	9,9
	Päevas	17,2			

Eesti suuremate raadiojaamade osakaal radiokuulamisajast:

Eestlased kuulavad raadiot keskmiselt 4h 39 min päevas, sellest 3h 33 min kulub 5 suurima raadiojaama kuulamiseks:

Vikerraadio	40% päevasesest kuulamisajast keskmiselt
Raadio Elmar	25%
Sky Plus	17%
Raadio 2	10%
Raadio Kuku	8%

Eesti venekeelsete raadiojaamade kuulatavus (mitte-eestlased, 12-74 a, % sihtrühmast):

Raadio 4:	Nädalas	54,5			
	Päevas	37,7	Raadio 100 FM:	Nädalas	38,0
				Päevas	17,8
Russkoje Radio:	Nädalas	49,3			
	Päevas	26,7	Dinamit FM:	Nädalas	19,9
Sky Raadio:	Nädalas	41,6		Päevas	9,3
	Päevas	19,1			

Mitte-eestlased kuulavad raadiot keskmiselt 3h 52 min päevas, sellest 3h 01 min kulub 5 suurima raadiojaama kuulamiseks:

Raadio 4	39%	Raadio 100 FM	14%
Russkoje Radio	24%	Dinamit FM	8%
Sky Raadio	15%		

2005. a alguses 10 suurima kuulatavusega raadiojaama (TNS Emor) (kuulajate arv):

Vikerraadio	387000	Star FM	143 000
Raadio Elmar	310 000	Raadio Uuno	136 000
Sky Plus	233 000	Power Hit Radio	66 000
Raadio 2	194 000	Uuno Pop	56 000
Raadio Kuku/Tartu Kuku	144 000	Ring FM	54 000

Eesti Raadio osakaal kuulamisajast (turuosa) piirkonniti:

Tallinn	33% (domineerivalt suur osakaal Vikerraadiol -17% ja Raadio 4-1-11%)
Põhja-Eesti	33,5%
Lääne-Eesti	40,7% (domineerivalt suur osakaal Vikerraadiol- 31%)
Tartu prk	34%
Lõuna-Eesti	35,9%
Virumaa	41,8% (domineerivalt suur osakaal R4-1- 20%)

Finantseerimine

Eesti Raadio raadiojaamad on alates 2001. aastast töötanud negatiivse tegevustulemiga (kahjumiga). 2004. aasta tegevustulem oli –2,08 mln krooni. Eraõiguslikud raadiojaamad kokku on koondkahjumiga töötanud alates 1997. aastast, kusjuures 2003. a. koondkahjum oli 5,66 mln krooni (vt tabel 15). Kui Eesti Raadio, kui avalik-õigusliku ettevõtte peamiseks tuluks on riigieelarveline toetus, siis eraõigusliike raadiojaamade tulud moodustuvad peamiselt reklaamituludest. Konkurents reklaamiturul raadiokanalite vahel on suur.

Tabel 15. Eesti raadiojaamade finantsnäitajad 2000-2003

	2000	2001	2002	2003	2004
Eesti Raadio tulud ja kulud, mln krooni					
tulud	88.88	94.5	99.01	107.99	110.8
sh riigieelarvest	71	75.5	77.4	85.4	91.3
kulud	88.29	98.57	99.41	107.03	112.4
kogu tegevustulem	0.59	-4.07	-0.4	0.06	
Eraringhäälingu tulud ja kulud, mln krooni					
tulud	57.02	46.9	49.29	62.41	
kulud	60.71	56.83	56.39	68.07	
kogu tegevustulem	-3.69	-9.93	-7.1	-5.66	

Allikas: Statistikaamet

RINGHÄÄLING KOKKU

ORGANISATSIION JA POLIITIKA

Organiseeritus

Eesti Ringhäälingute Liit (ERL) on valitsusväline mittetulundusühing, mis edendab rahvuslikku ringhäälingukultuuri ning esindab raadio- ja televisiooniorganisatsioonide huve. Liidul on 16 liiget (2 teleorganisatsiooni, 13 raadioorganisatsiooni ja 1 videotootja), kes maksavad liikmemaksu. ERL-i liikmeteks on ringhäälinguorganisatsioonid, mitte jaamad, mida ühel organisatsioonil võib olla mitu.

Telekanalitest kuuluvad ERL-i AS TV3 ja AS Kanal 2. ETV ei kuulu ERL-i, kuid on Euroopa Ringhäälingute Liidu (*European Broadcasting Union*, EBU) liige.

Eraõiguslikest raadiokanalitest kuulub Eesti Ringhäälingute liitu 13 raadioettevõtet koos 24 raadiojaamaga. Eesti Raadio koos oma 5 raadiojaamaga kuuluvad Euroopa Ringhäälingute Liitu.

EBU liikmeks olemine toob kasu sedamööda, et EBU-l on paremad võimalused kaubelda (eelkõige oma liikmete vahel) ETV-le välja õiguse mõnda rahvusvahelist üritust eksklusiivselt üle kanda.

Ringhäälingu riiklik juhtimine

Ringhäälinguseadus määratleb ringhäälinguvallas kolm erineva pädevusega regulaatorasutust:

Kultuuriministeerium (valvab seaduse ja ringhäälinguloa tingimuste täitmise järele), Ringhäälingunõukogu (juhib avalik-õiguslikku televisiooni ja raadiot) ja Sideamet (jälgib ringhäälingulubade tehniliste tingimuste täitmist). Kultuuriministeerium annab välja ringhäälingulubasid ja ministeeriumi levitalitus teostab järelevalvet loatingimuste ja ringhäälinguseaduse kehtestatud nõuete täitmise üle. Eraringhäälingu suhtes teostab ministeerium järelevalvet ringhäälingulubade tingimuste ja ringhäälinguseaduse kehtestatud nõuete täitmise üle.

Eraõiguslikele ringhäälingufirmadele antakse ringhäälingusaadete edastamiseks välja kuut liiki ringhäälingulubasid:

1) kohalik ringhäälinguluba - ühe saatja tegevusulatuses;

- 2) regionaalne ringhäälinguluba raadiovõrgus - ühe saatja või saatjate võrguga osal Eesti territooriumist;
- 3) üleriigiline ringhäälinguluba - saatjate võrguga üleriigiliselt või ühe saatja kaudu, mis võimaldab saadete vastuvõttu 80 – 100% ulatuses Eesti territooriumist;
- 4) rahvusvaheline ringhäälinguluba - saatjate võrguga või ühe saatja kaudu, mis võimaldab saadete vastuvõttu teistes riikides;
- 5) ajutine ringhäälinguluba - kindlas piirkonnas ja määratud ajal kestusega kuni kolm kuud;
- 6) ringhäälinguluba - kaabelvõrgus.

Ringhäälinguluba on tegevusluba, mis annab loal märgitud füüsilisele või juriidilisele isikule õiguse loaga määratud tingimustel edastada saateid ja programme ringhäälingus. Ringhäälinguloa annab välja Kultuuriministeerium.

Ringhäälingunõukogu on peamine avalik-õiguslike ringhäälingute – ETV ja ERI – järelevalve organ. Nõukogu valvab, et avalik-õiguslik ringhääling täidaks talle pandud ülesandeid ning määratleb edastatavate raadio- ja teleprogrammide arvu. Nõukogu kinnitab ka avalik-õigusliku ringhäälingu tegevuse põhisuunad, arengukavad ja eelarved ning jälgib nende täitmist.

Sideamet annab välja ringhäälingu tehnilisi lubasid ning jälgib, kuidas ringhäälinguorganisatsioonid täidavad neile kehtestatud tehnilisi kohustusi – sageduste ja kanalite kasutust, saatjate parameetreid ja maksimaalset lubatud kiirgusvõimsust. Sideamet määrab loakasutajatele ka ringhäälingusagedused.

Eraringhäälingu juhtimine ja omandisuhted

Eesti eraringhäälingu juures on täheldatav märkimisväärne vertikaalne ja horisontaalne kontsentratsioon, eriti Norra *Schibsted*i ulatuslikku ringhäälingu- ja pressiomandit silmas pidades. Ringhäälinguseadus ei näe ette mingeid meetmeid meediakontsentratsiooni suhtes, kui see peaks tekkima *pärast* ringhäälinguloa väljaandmist.

Eestis on täheldatav märkimisväärne meedia ristomandus.

Schibsted ASA-le kuulub 93% AS Eesti Meediast, Eesti suurimast meediagrupid, millele kuulub ajalehti, ajakirju ja raadiojaamu. Meediagrupp kirjastab suurima tiraažiga päevalehti. Tema omanduses on 100% suurima hommikulehe *Postimees* ja 50% *SL Õhtuleht* aktsiatest. Nendel väljaannete loetavuseks on vastavalt 26% ja 23% ning osakaaluks ajalehtede reklaamiturul vastavalt 27% ja 14%. Eesti Meediale kuuluvad aktsiad viies kohalikus ajalehes, sealhulgas 100% *Pärnu Postimehe* aktsiatest; ülejäänud lehtedes on Eesti Meedia osalus 42%-56%.

Eesti Meediale kuulub ka 50% AS Ajakirjade Kirjastusest, suurimast omalaadsest ettevõttest, mis annab välja 14 erinevat nimetust ajakirju, nende hulgas viit suuremat, hõlvates 75% ajakirjade reklaamiturust. 2003. aasta lõpus ostis Eesti Meedia 32% *Trio LSL* Raadiogrupist, mis käitab kuut raadiojaama, teiste hulgas ainust üle riigi levivat erajuturaadiot, kahte üle riigi levivat muusikajaama (eestikeelset muusikajaama *Elmar* ja pop/hit-formaadis *Uunot*) ning kahte venekeelset muusikajaama. *Trio LSL* osakaal raadioreklaamiturul on 35% ja jaamade osakaal kogu kuulamisajast – 27%¹².

MTG Group'ile kuulub raadiokompanii – *Mediainvest Holding* – mis juhib kahte raadiojaama: *Star FM* (suuremates linnades) ja *Power Hit Radio* (Tallinnas ja Pärnus). Nende raadiote osakaal raadioreklaamiturul on ligikaudu 12% ning nende osakaal kogu kuulamisajast – 3%¹³. *MTG Group* ei osale trükiajakirjanduse väljaandmises.

Suure tõenäosusega ostab *Trio Grupp First Media OÜ*-le kuuluvad raadiojaamad, millega tekib 70% raadiokuulajate turuosa omav suurkontsern.

Avaliku sektori huvid

Avaliku sektori huvid realiseeruvad eelkõige avalik-õigusliku ringhäälingu kaudu (ETV ja ER) ja on seotud valdkondadega, mida eraõiguslik ringhääling ei kajasta:

- Lapsed
- Haridus
- Kultuur
- Ühiskondlik debatt

ETV missiooniks on hoida ja arendada elu Eestis. ETV kasutab kõiki kommunikatsioonikanaleid, et toetada rahvuskultuuri ja ühiskonna arengut tervikuna.

ETV on Eesti avaliku arvamuse kandja. ETV loob ja vahendab avalikku arvamust igas Eesti elu puudutavas küsimuses. ETV on väljundiks ühiskondlikule arutelule.

Vastavalt ringhäälinguseadusele (§ 25) on Eesti Raadio ja Eesti Televisiooni ülesanded

- 1) eesti rahvuskultuuri edendamine, propageerimine ning selle parimate saavutuste salvestamine, säilitamine ja tutvustamine;
- 2) maailmakultuuri parimate saavutuste vahendamine;
- 3) mitmekesiste ja tasakaalustatud programmide loomine ja edastamine kõrgel ajakirjanduslikul, kunstilisel ja tehnilisel tasemel;

¹² TNS EMOR (2003)

¹³ TNS EMOR (2003)

- 4) kõigi rahvastikurühmade, sealhulgas vähemuste, infovajaduste rahuldamine;
- 5) peamiselt info-, kultuurhariduslike, koolitus- ja meelelahutussaadete loomine.

Ringhäälingu regulatsioon

Euroopa Liidu normid

Eesti ringhäälingualane seadusandlus vastab Euroopa Liidu *acquis*'le.

Kui reeglina jätab Euroopa Liit kultuuriküsimused siseriiklikku pädevusse, siis meedia (ja ka autoriõigusega) seonduv on selles osas erandiks. Euroopa Liidul on selgelt väljendatud audiovisuaalpoliitika, mille alusdokumendiks on piirideta televisiooni direktiiv (1989, täiendatud 1997) ja toetusmehhanismideks MEDIA programmid. Euroopa Nõukogu raames reguleerib audiovisuaalpoliitikat piiriülese televisiooni Euroopa konventsioon aastast 1989, mida täiendati protokolliga aastal 1998. Eesti on konventsiooni täievoliline liige alates maist 2000. Nii konventsioon kui direktiiv avavad Euroopa audiovisuaalpoliitika peamised lähtekohad. Kõrvuti Euroopa ühiste väärtuste ja kultuurilise mitmekesisuse kaitsmisega tugineb EL ühine audiovisuaalpoliitika majanduslikule alusele, loob audiovisuaalteenuste ühtse ruumi ning reguleerib teleprogrammide piiriülest levi. Euroopa Liidu audiovisuaalpoliitika põhisihite on Euroopa päritolu tele- ja filmitoodangu edendamine selliste reeglite kehtestamisega, mis garanteerivad, et EL liikmesmaade telejaamade saateajast kuulub enamus just Euroopa päritolu teostele. Samuti on oluline nõue, et vähemalt 10% telejaama saateajast kuulub sellest ringhäälinguorganisatsioonist sõltumatute tootjate töödele. Ühiste väärtuste tunnustamise alusel on kehtestatud ka mitmed normid alaealiste kaitseks pornograafiat ja vägivalda sisaldavate saadete eest, inimväärkuse austamise põhimõtted, vastulause esitamise õigus ning reeglid reklaamile ja sponsoralusele eelkõige vaataja huvidest lähtudes. Praegu käivad ettevalmistused Euroopas nii piirideta televisiooni direktiivi kui piiriülese televisiooni Euroopa konventsiooni täiendamiseks ja uuendamiseks. Eesti osaleb EL audiovisuaalsektori toetusprogrammis MEDIA Plus alates 2002. a. Tõenäoliselt võetakse direktiiv vastu 2008. aastal.

Ringhäälinguseadus (vastu võetud 19.05.1994)

Ringhäälinguseadus sätestab ringhäälingus osalevate avalik-õiguslike juriidiliste isikute asutamise ja tegutsemise alused ning tegevuse lõpetamise korra ning ringhäälingu eraõiguslike isikute tegevuse korra ringhäälingulubade alusel. Ringhäälinguseadust kohaldatakse kõigile Eestis asuvatele ringhäälinguorganisatsioonidele.

Programmikvoodid

Vastavalt Eesti ringhäälinguseadusele peavad telekanalite programmides olema täidetud järgmised kvoodid:

Minimaalne nädalamaht: Televisiooniorganisatsiooni eetri kaudu edastatava programmi nädalamaht peab olema vähemalt 56 tundi; Vähemalt 5% programmi päevamahust peab ringhäälinguorganisatsioon edastama tema enda poolt toodetud uudistesaadeteid.

Euroopa päritolu teosed: Vähemalt 51% ulatuses saatemahust (v.a uudiste, spordi- ja mängu sisaldavate saadete ning reklaami, otsepakkumise ja teleteksti maht) tuleb edastada Euroopa päritolu teoseid. Vähemalt 10% ulatuses (samade väljaarvamistega) tuleb edastada Euroopa teoseid, mida on loonud ringhäälinguorganisatsioonist sõltumatud tootjad ning nende hulgas peab olema teoseid, mille tootmisest ei ole möödunud rohkem kui viis aastat.

Omatoodang: Vähemalt 10% kalendrikuu saatemahust (v.a uudiste, spordi- ja mängu sisaldavate saadete ning reklaami, otsepakkumise ja teleteksti maht) tuleb edastada omatoodangut, mida ringhäälinguseadus defineerib kui ringhäälinguorganisatsiooni enda või koostöös Euroopa Liidu mõne liikmesriigi tootjaga toodetud või mõnelt Euroopa sõltumatult tootjalt tellitud saateid Eesti tänapäeva või eesti kultuuripärandi vallas. Lisaks kohustab seadus vähemalt 50% omatoodangu miinimummahust edastama vaadatavuse tippajal, millena seadus määratleb ajavahemiku 19.00–23.00.

Programmi iseloomustus

Enamike ringhäälingulubade ühised tingimused:

1. Eesti autorite osakaal peab olema vähemalt 20% programmi päevamahust
2. Päevasel ajal (kell 7.00 - 20.00) peab olema eetris ringhäälinguorganisatsiooni omatoodetud (või sisseostetud) vaid käesolevas ringhäälinguloas nimetatud sagedustel eetris olev originaalprogramm, mille hulka ei loeta mõnel teisel kanalil eetris olevat programmi või selle osa (välja arvatud mitme ringhäälinguorganisatsiooni koostöös valminud uudised ja üksikud ühissaated).

Elektroonilise side seadus (vastu võetud 8.12.2004)

Antud seaduse, mis alates 1. jaanuarist 2005 hakkas kehtima senise kaabeltelevisiooniseaduse ja sideseaduse asemel, eesmärk on luua elektroonilise side arenguks vajalikud tingimused, et soodustada elektroonilise side võrkude ja teenuste arengut konkreetseid tehnoloogiaid eelistamata ning tagada elektroonilise side teenuse kasutajate huvide kaitse vaba konkurentsi soodustamise teel ja raadiosageduste ning numeratsiooni otstarbekas ja õiglane planeerimine, eraldamine ning kasutamine.

Seaduses sätestatakse nõuded üldkasutatavatele elektroonilise side võrkudele ja teenustele, raadioside pidamisele, raadiosageduste ja numeratsiooni haldamisele, aparatuurile ning riiklik järelevalve nende nõuete täitmise üle ja vastutus nende nõuete rikkumise eest.

Eelnõud

Ettevalmistused käivad digitaalringhäälingu reguleerimiseks seadusandlikult- esialgu olemasoleva ringhäälinguseaduse täiendamise kaudu. Selle sisu sõltub paljuski, milliseks kujuneb EL piirideta televisiooni direktiivi lõplik versioon.

Seoses ER ja ETV ühendamise ja ühtseks rahvusringhäälinguks 2006. aastal, töötatakse välja uus rahvusringhäälingu seadus.

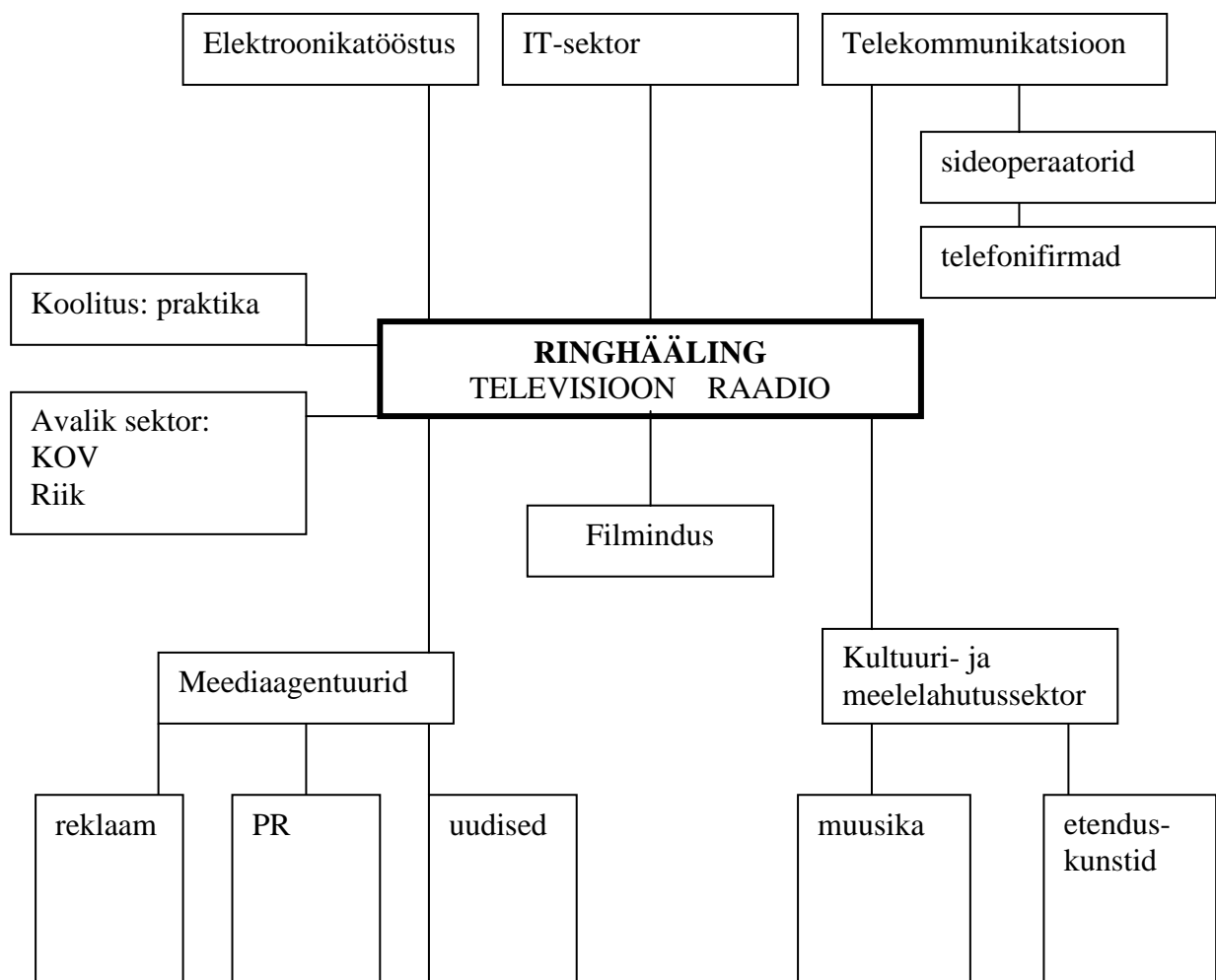
Seosed teiste tegevusvaldkondadega ja loomemajanduse sektoritega

Ringhäälingul on teiste tegevusvaldkondadega tihedam seos *meediaagentuuride* ning *reklaamiagentuuridega*, kes suunavad oma teenuse läbi ringhäälingu ning avalike suhete (PR-) firmad, kelle teenus samuti kanaliseeritakse ühe võimalusena läbi ringhäälingu. Uudiste kajastamisel tekivad seosed *uudisteagentuuridega* (vt joonis 4).

Ringhäälingut võib käsitleda osana *meelelahutussektorist*. Meelelahutustööstusega otsesemalt seotud tegevusvaldkonnad kajastatakse läbi ringhäälingu ning samuti mõjutavad nad ringhäälingus edastatavate saadete valmimist. Siin tekivad otsesed seosed *filminduse, muusika, etenduskunstide* jms. Raadios on oluline roll muusika CD-de tootmisel ja vastavatel *salvestusstuudiotel*. Samas, kristliku suunitlusega raadiojaamadel, Tartu Pereraadiol ja Raadio 7-1, on nt teatud seosed nii kiriku kui Eestis tegutsevate erinevate usuorganisatsioonidega. Kuna ringhäälingul on hädaohuolukordade kajastamise kohustus nii *riigi kui kohaliku omavalitsuse tasandil*, siis siin tekib seos selle avaliku sektori osaga.

Tele- ja raadiosaadete valmimist mõjutab sobiva aparatuuri olemasolu, millest tuleneb selle seos *elektrooniktööstusega*. Samas on tihe side ka infotehnoloogiasektoriga. Selleks, et ringhäälingusaateid edastada, tuleb need suunata läbi erinevate *sidefirmade* või läbi ringhäälingujaama enda sidekanali. Kaabeltelevisiooniprogrammide edastamine toimub koostöös *telefonifirmadega* või läbi oma kaabli.

Ringhäälingujaamad, eriti aga avalik-õiguslikud (nt ETV) on *praktikabaasideks* noortele ja tulevastele meediaekspertidele ja ajakirjanikele. Samuti esinevad mitmete ringhäälingujaamade esindajad külalisesinejatena erinevatel meediaüritustel, konverentsidel ja koolitustel.

Joonis 4. Ringhäälingu seosed teiste tegevusvaldkondade ja loomemajanduse sektoritega

HARIDUS, KOOLITUS

Alljärgnevalt tabelist 16 on näha, et audiovisuaal- ja muu meedia valdkonna lõpetajate arv Eesti kutseõppeasutustes ja kõrgkoolides on viimase 5 aasta jooksul pidevalt kasvanud. Nii oli õppeaastal 2003/2004 kokku selles valdkonnas 118 lõpetajat.

Tallinna Ülikool

Lisaeriala

Audiovisuaalkunsti osakond

- Filmi- ja videooperaator
- Filmimontaaž arvutil
- Sõna- ja väljenduskunst

Muusikaosakond

- Helidisain

Magistriõpe

Audiovisuaalkunsti osakond

- Filmi- ja videokunst

Audentese Ülikool

School of Media

The Baltic Film and Media School (alustab 2006)

- BA Media (Audiovisual)
- BA Media (Public Relation and Communications)
- MA Audiovisual Media
- MA Communication Management

TTÜ

Infotehnoloogia teaduskond (elektroonika instituut, arvutitehnika instituut, informaatika instituut, raadio- ja sidetehnika instituut)

Tartu Ülikool

Sotsiaalteaduskond

- Ajakirjandus ja suhtekorraldus

ETV

Koolitab operaatoreid ja helirežissööre ise:

- Praktikabaas
- Kursused

Akadeemiline õppejõudude kaadrit Eestis meedia valdkonnas peavad eksperdid ebapiisavaks

Tabel 16. Audiovisuaal- ja muu meedia valdkonna lõpetajate arv Eesti kutseõppeasutustes ja kõrgkoolides

Õppekavade rühma nimetus	õppeasutuse nimi	õppeasutuse tüüp	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004
Audiovisuaalne ja muu meedia	Tallinna Sidekool	kutseõppeasutus	18	21		
	Tallinna Sidekool	kutseõppeasutus	21	26	22	43
	Informaatika ja Arvutustehnika Kool	kutseõppeasutus				7
	Tallinna Sidekool	kutseõppeasutus			23	
Audiovisuaalne ja muu meedia	Tartu Kõrgem Kunstikool	riigi rakenduskõrgkool	8	11	24	15
	Arvutikolledž	era rakenduskõrgkool				8
	Concordia Rahvusvaheline Ülikool Eestis	era ülikool	12	14	23	
	Eesti Kunstiakadeemia	avalik-õiguslik ülikool		14		4
	Tallinna Ülikool	avalik-õiguslik ülikool	16	15	14	19
	Audentese Ülikool	era ülikool				19
	Eesti Kunstiakadeemia	avalik-õiguslik ülikool			6	3
Kokku lõpetajaid			75	101	112	118

Allikas: Hariduse ja Tööhõive Seirekeskus

TUGEVUSED, NÕRKUSED, ARENGUVÕIMALUSED, TAKISTUSED

Tugevused

Televisioon:

- Liberaalne seadusandlus, majanduskeskkond ja suhtumine meediasse
- Tugev proteksionism – üleriigilist ringhäälinguvõrku ei ole juurde planeeritud.
- Meedia on ühiskonnas tugev positsioon
- ETV-s: suurim kontsentratsioon oskustöölisi, mis annab ka programmitootmiseks ja ülekandmiseks kindlama kvaliteedi garantii

Programmitootjad:

- Olulisematel tegijate (Ruut, BEC, Filmimees) kõrge professionaalsus- nendel on reaalne potentsiaal oma toodangut eksportida

Raadio:

- Olemasolevatele raadioettevõtetele: sagedus on piiratud ressurss- pigem saavad uusi sagedusi juba turul olevad ettevõtted kui uued tulijad

Nõrkused

Televisioon:

- Turu väiksus
- Auditoriumi jagunemine (ei teki piisava suurusega nišše)
- Huvi kadumine TV vastu, eriti noorte hulgas
- Riigieelarvest avalik-õigusliku televisiooni finantseerimine on etteplaneeritav vaid 1 aasta. Valitsus annab ETV-le eelarve mahu ette, mille järgi peab viimane oma tootmise orienteerima. Samas, erakanalid saavad teha pikemaajalisi plaane ning omanikud saavad vajadusel kahjumeid katta. Eraõiguslike kanalite eelarve on kasvanud kiiremini kui ETV-l (kuna reklaamiturg kasvab kiiresti).
- ETV tegutseb ühel kanalil: kõikidele niššidele ei pakuta saateid. Kui oleks mitu kanalit saaks rohkem nišše paremini katta.

Programmitootjad:

- Turg väike– kvaliteetprogrammide tootmine ei tasu sageli ära (nt kvaliteetset draamasarja erakanalid üldjuhul osta ei jõua). Turu väiksuse tõttu pole Eesti programmitootjad atraktiivsed välisinvestoritele.
- Ettevõtete killustatus.

Raadio:

- Üha vähem noori kuulab raadiot (kodus)
- Raadiot ei peeta piisavalt mõjukaks reklaamikanaliks, mistõttu reklaamitulud väikesed
- Sagedusvõrk on optimeerimata

Võimalused

ETV:

- Eesti Rahvusringhäälingu tekkimisel (ETV+ER) saaks sõlmida valitsusega 3-aastase lepingu ning siis saaks pikemalt kindlamaid plaane ette seada. Praegu on ERR käivitamine takerdunud.
- Tuleb kasutada ise proaktiivselt uusi tehnoloogiaid.
- Riigieelarvest piisavalt finantseerida avalik-õiguslikku ringhäälingut
- Piiriülese televisiooni direktiivi täiendused muudavad reklaami kasutamise TV-s liberaalsemaks
- Interneti kasutajate kaudu on kaabel-TV-l võimalik turgu juurde saada

Programmitootjad:

- ETV-s on programmitootmine suhteliselt kallis. Kui ETV toodaks ise vähem, jääks tal rohkem ressursse programmide sisseostmiseks.
- Sisseostetud toodang on üldjuhul odavam

Ohud

Televisioon:

- Nišikanalid võtavad maailmas üha enam turuosa üldkanalilt- suuremad telekanalid teevad oma üldkanalile lisaks nišikanaleid.
- Interneti baasil tulevad kaasaegsemad lahendused: *on-demand* lahendused
- Mida rohkem telekanaleid televisiooni digitaliseerimise tagajärjel tekib, seda fragmenteeritumaks võib vaatajaskond kujuneda.

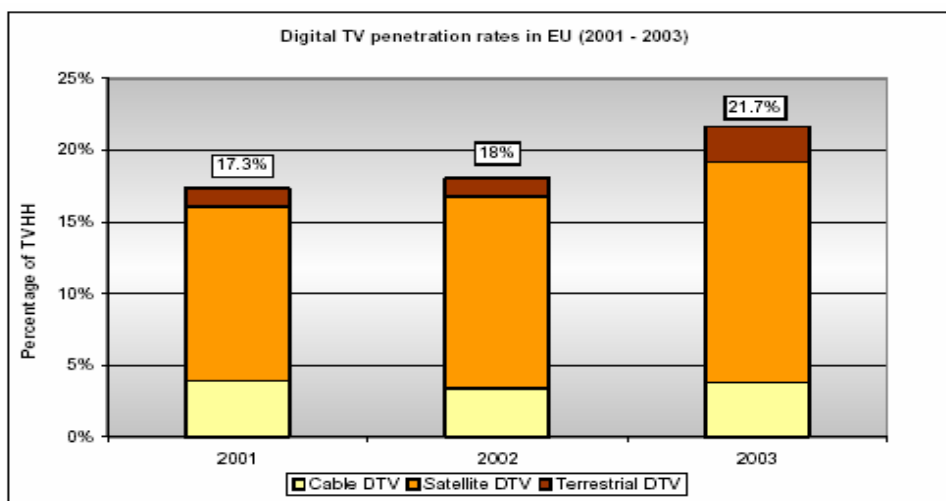
Programmitootjad:

- Eesti Rahvusringhäälingu loomisega tekiks avalik-õiguslikule teleringhäälingule suur tehniline ressurss saadete tootmiseks, mis võtaks programmitootjatelt turgu.

ARENGUPROGNOOS LÄHEMAKS 3-5 AASTAKS

Üleminek digitaalringhäälingule

Ringhäälingus on viimastel aastatel seoses digitaaltehnoloogia kasutuselevõtuga toimunud tormiline tehniline areng, mis on võrreldav telekommunikatsioonivaldkonnas toimunud digitaliseerimisega. Hakkavad kaduma piirid seni erinevate ja teineteisest sõltumatute süsteemide vahel nagu telefoniside, andmeside, sh internet ning ringhääling (konvergens). Euroopa Liidus on digitaaltelevisiooni turg näidanud viimastel aastatel pidevat kasvu hoolimata raskest üldisest situatsioonist info- ja telekommunikatsiooni sektoris. Digitaaltelevisiooniga liitunud majapidamiste tihedus on tõusnud 18%-st 2002. a. 22%-ni 2003. a.

Allikas: Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium. Digitaalringhäälingu kontseptsioon.

Joonis 5. Digitaaltelevisiooni penetratsioon Euroopa Liidus

Digitaaltelevisiooni dekodeerimise hind on oluliselt tõstnud tarbijate huvi digitaaltelevisiooni vastu. Maapealne digitaaltelevisioon näib tõestavat edukust mitmetes EL liikmesriikides (Suurbritannia, Rootsi, Soome, Saksamaa). Liikmesriikides on digitaaltelevisiooni areng väga erinev – kasutustihedus on vahemikus 5%-st kuni 50%-ni, samas on raskusi saada usaldusväärseid andmeid kasvu ja kasutustiheduse kohta kogu EL lõikes. Turu areng on hilinev mitmel põhjusel. Siiani on digitaaltelevisioon põhiliselt kasvanud tasulise satelliittelevisiooni osas (analoogprogrammide vaatajate ümbersuundumine digitaalsetele teenustele). Tasulise maapealse televisiooni kasvupotentsiaal praeguses vormis on piiratud, eriti suure kaabeltelevisiooni levikuga maades, kus kasutajatel on juba küllalt suur programmivalik ja digitaalsete teenuste kasutuselevõtt on seetõttu aeglustunud.

Digitaalringhäälingu kontseptsiooni kohaselt on maapealse digitaaltelevisiooni liigid Eesti tingimustes perspektiivsed, kuna võimaldavad arendada uuel tasemel nii ringhäälingut kui ka telekommunikatsiooniteenuseid. Tehnoloogia pakub palju lisavõimalusi, sealhulgas tingimuslikku juurdepääsu, multimeedia- ja telekommunikatsiooniteenuseid ning mobiilse või portatiivse vastuvõtu võimalust. Eestis on olemas arenenud infrastruktuur levivõrkude loomiseks.

Digitaalset satelliitringhäälingut kasutatakse Eestis eelkõige teistes maades loodud programmide otsevastuvõtuks ja kaabellevivõrkudes edastamiseks. Arvestades Eesti väikest territooriumit ja head maapealset infrastruktuuri ei ole oma programmide edastamine satelliidilt Eestis perspektiivne.

Digitaalne kaabelringhääling ei ole Eestis kasutusel. Kaabellevivõrkudes kasutatakse eelmise põlvkonna kodeerimissüsteeme tingimusliku juurdepääsu võimaldamiseks.

Maapealse digitaalraadio sagedusalas üle 30 MHz ei ole Eestis praegu perspektiivne, sest on olemas küllaltki heal tasemel analoograadiojaamade (FM) võrk ning selle eelised ei ole eriti suured. Maapealse digitaalraadio võimalused paraneksid mobiilse andmeedastuse suuremal kaasamisel, mis asetaks suurema rõhu telekommunikatsiooniteenustele.

Digitaalraadio sagedusalas alla 30 MHz võib Eestis olla perspektiivne pikk- ja kesklainel, kus oleks võimalik katta ühe saatjaga kogu Eesti territoorium. Lühilainealas oleks perspektiivne vaid väliskõrvalajatele suunatud programmide edastamine.

Kuna digitaalsele ringhäälingule üleminek on seotud suurte kulutustega nii programmitootjate, ringhäälingu teenuse osutajate kui ka lõpptarbijate osas, siis planeeritakse Eestis esimeses etapis juurutada DVB-T standardile tugineva digitaaltelevisiooni edastamise ja vastuvõtu võimalused.

Teiste digitaalringhäälingu liikide juurutamine toimub turunõudluse ning seadmete kättesaadavuse kasvu korral.

Analoogtelevisioonilt täisdigitaalsele ringhäälingule üleminekuks on kaalutud kahte põhimõtet:

- Läbi eetri edastatav analoogtelevisioon lülitatakse välja kaks aastat pärast 75% läbi eetri televisioonisignaali vastuvõtivate majapidamiste digitaliseerumist (statistiliste uuringute põhjal, mitte arvestades satelliit- ja kaabeltelevisiooni vaatajaid);
- Määratakse konkreetne tähtaeg, millal programmide edastamine analoogkujul lõpetatakse ning minnakse täielikult üle programmide digitaalsele edastamisele.

EL on andnud soovitusel digitaaltelevisioonile täielikuks üleminekuks hiljemalt 2010-2012. Itaalia on plaaninud minna digitaaltelevisioonile üle 2006, Soome 2007, Rootsi 2008. Kuigi

Eestis digitaaltelevisioonile ülemineku kontseptsiooni kohaselt oleks üleminek analoogtelevisioonilt 2015, tuleb ekspertide arvates teha seda oluliselt varem, kuna vastasel korral kujuneks liialt pikaks ajaks Eestis mahajäämus ja erinevus telejaamade vaadatavuse osas võrreldes arenenud riikidega, eriti just naaberriikide Rootsi ja Soomega. Analoog- ja digitaaltelevisiooni paralleelne leviaeg peab olema võimalikult lühike, kuna kahe erineva süsteemi hoidmine üheaegselt on kallis.

Probleemid digitaalringhäälingule üleminekul

Kuigi kontseptsioonis on märgitud, et maapealse digitaaltelevisiooni (digi-TV) liigid on Eesti tingimustes perspektiivsed, ei ole veel tõsiseltvõetavalt midagi tehtud. Märksõnadeks on, et avalikul sektoril ei ole raha ning erasektoril puudub selge ja motiveeritud huvi. Lahtine on finantseerimise küsimus. Euroopa Liidu kogemused näitavad, et erasektor üksi ei tule üleminekuga hästi välja. Samuti on erakanalite huvi väike, kuna

- ❑ digi-TV vaatamine eeldab lisavahendi soetamist vaatajal ning
- ❑ digi-TV-ga saab juurde luua oluliselt rohkem telekanaleid, mis suurendab konkurentsi

Kiire üleminek digitaaltelevisioonile, kus elanikkonnal on vaja osta vaatamiseks lisaseade, võib põhjustada elanikkonna hulgas lõhe – ühtede jaoks on lisaseadme soetamine probleemiks, teistele mitte.

Avaliku sektori huvi peitub ühest küljest selles, et digitaaltelevisioonile üleminekuga on võimalik sagedusressurssi saada.

Ringhäälingu spetsialistid leiavad, et kui Eestis mingeid soodustusi (nt maksusoodustused) ei tehta, ei ole oodata erasektori initsiatiivi digitaaltelevisioonile üleminekuks.

EKSPERDID JA ÜMARLAUD

Avaldame tänu töö valmimisele kaasa aidanud ekspertidele:

Nimi	Organisatsioon	Amet
Peeter Sookruus	EV Kultuuriministeerium	meedia ja autoriõiguse osakonna juhataja
Andres Jõesaar	Eesti Ringhäälingunõukogu	esimees
Urmas Loit	Eesti Ringhäälingute Liit	tegevdirektor
Ilmar Raag	Eesti Televisioon	juhatuse esimees
Artur Talvik	Eetriüksus OÜ/Ruut	peaproductsent

Ringhäälingu valdkonna töö on läbi arutatud 27. oktoobril 2005 toimunud ümarlaul:

Kutsutud	Organisatsioon	Amet	Osalemine
Peeter Sookruus	Kultuuriministeerium	meedia ja autoriõiguse osakonna juhataja	Helin Pertelson asendas, osakonna spetsialist
Andres Jõesaar	Eesti Ringhäälingunõukogu	esimees	*
Urmas Loit	Eesti Ringhäälingute Liit	tegevdirektor	*
Ilmar Raag	Eesti Televisioon	juhatuse esimees	
Artur Talvik	Eetriüksus OÜ/Ruut	peaproductsent	*
Külliki Tafel	Eesti Tuleviku Uuringute Instituut	projektijuht	*

EKI töögrupist osalesid:	Tõnu Mertsina Marje Josing Evelin Ahermaa
--------------------------	---

Eesti programmitootjad

- Eetriüksus OÜ (Ruut)
- Balti Video OÜ (BEC+Studio 3)
- Bestever OÜ
- Risti Grupp OÜ
- Vesilind OÜ
- Red Hot Produksioon OÜ
- OÜ Filmimees
- OÜ Free Studio
- AA Visioon Studio OÜ
- Motionheads
- Starlight Agency
- OÜ Gordon Grupp
- OÜ Meediatee
- Haridusmeedia OÜ
- Eesti Kultuurifilm OÜ
- Eesti Kristlik Televisioon
- RHR Group
- Honmark Baltic OÜ
- Umberto & Co OÜ
- Boga-Video OÜ
- Osakond OÜ
- FIE Margus Jõemägi
- Mootorite Maailmas OÜ
- Northern Broadcasting Network OÜ (NBN)
- Maurum OÜ
- Telelabor OÜ
- DX Meedia OÜ
- A-Amest OÜ
- Orsent OÜ
- AwStudio OÜ
- OÜ Videomeedia
- Ikoon OÜ
- OÜ Allfilm
- Myth Film OÜ
- Baltic Film Production OÜ
- F7

Kultuuriministeeriumi poolt välja antud ringhäälinguload kaabeltelevisiooniettevõtetele

Osühing LITES LT Jõhvi vald	LITES	Programmi maht peab olema päevas 8 tundi, nädalas 48 tundi Programmi üldiseloostus: edastatakse kultuuri-, noorte-, laste- ja muusikasaateid ning kajastatakse uudiseid.
AS STV Tallinn	Eesti Uudised	Programmi maht peab olema päevas 24 tundi, nädalas 168 tundi. Edastatakse uudiseid Eestist tõlgituna vene keelde.
Tallinna Kaabeltelevisiooni AS Tallinn	TELE 2 Infokanal	Programmi maht peab olema päevas 24 tundi, nädalas 168 tundi. Programmi üldiseloostus: 1) TELE 2 kaabeltelevisiooni kliendiinfo, 2) taasedastavate televisiooniprogrammide tutvustus videoformaadis, 3) uudised teksti- ja videoformaadis, 4) klientidele suunatud meelelahutusssaated teksti- ja videoformaadis.
Aktsiaselts Santenor Tallinn	CITV	Programmi maht peab olema päevas vähemalt 8 tundi, nädalas vähemalt 56 tundi. Programmi struktuur: filmid, muusika, linnasaated, uudised ja muu üldhuvitav materjal.
Aktsiaselts NOM Tallinn	Infokanal	Programmi maht peab olema päevas 24 tundi, nädalas 168 tundi. Maardu linnaga seotud kohalik informatsioon.
Aktsiaselts Starman Tallinn	TV 9	Programmi maht peab olema päevas 24 tundi, nädalas 168 tundi. Ettevõtte tegevust tutvustavad tekstilehed.
Aktsiaselts Starman Tallinn	Starmani Filmikanal	Programmi maht peab olema päevas vähemalt 8 tundi, nädalas vähemalt 56 tundi. Filmid nii Eestist kui ka väljastpoolt.
Aktsiaselts Starman Tallinn	Starmani muuvikanal	Programmi maht peab olema päevas vähemalt 8 tundi, nädalas vähemalt 56 tundi. Filmid, muusika, linnasaated ja muu üldhuvi pakkuv.
AS Levi Kaabel Tallinn	TELE 2	Programmi maht peab olema päevas 24 tundi, nädalas 168 tundi. AS Levi Kaabel kliendiinfo, taasedastavate televisiooniprogrammide tutvustus videoformaadis, uudised teksti- ja videoformaadis, klientidele suunatud meelelahutusssaated teksti- ja videoformaadis.
AS STV Tallinn	STV	Programmi maht peab olema päevas 24 tundi, nädalas 168 tundi. Videokanal – kunstilised, dokumentaal- ja mängufilmid.
AS STV Kaabelevi-televisioon Tallinn	STV Kino	Programmi maht peab olema päevas 16 tundi, nädalas 112 tundi. Edastatakse omatoodangu saateid, teleteksti, uudiseid, filme ja seriaale
MTÜ Paldiski Media Liit Paldiski	Paldiski Televisioon	Programmi maht peab olema vähemalt päevas 4 tundi, nädalas 28 tundi. Uudised, ühiskonnaelusaated, kultuuri-, laste-, meelelahutus- ja spordisaated.
Orsent OÜ	Orsent TV	Programmimaht peab olema vähemalt 3 tundi päevas ja 21 tundi nädalas. Edastatakse kultuuri-, noorte-, pere- ja muusikasaateid, dokumentaal- ja mängufilme ning uudiseid.

Ringhäälingu loa alusel töötavate raadiojaamade nimekiri

	Ringhäälinguloa liik	Üldiseloomustus
Avalik õiguslikud:		
Eesti Raadio		
Raadio 2	üleriigiline	uuenenuna reklaamivaba, täies ulatuses noortele suunatud (sihtrühm 15-35-aastased), tempokas ja vaheldusrikas, sportlikku ja tervet eluhoiakut propageeriv üldhuviprogramm, mis sisaldab formaadile sobivas vahekorras uudiseid, sõnasaateid ja muusikat
Radio 4	üleriigiline	põhiliselt venekeelne üldhuviprogramm, mille ülesanne on pakkuda võimalikult mitmekeskist raadioprogrammi Eestis elavatele vene keelt esimese keelena kasutatavatele inimestele
Klassikaraadio	üleriigiline	kvaliteetset klassikalist ja nüüdismuusikat ning sõnalisi kõrgkultuurisaateid pakkuv programm igas vanuses ja erinevatesse sotsiaalsetesse gruppidesse kuuluvatele inimestele
Raadio Tallinn	regionaalne	regionaalprogramm Tallinnas ja selle lähiümbruses, ERR ja teiste Euroopa avalik-õiguslike ringhäälingute toodetud uudiste ja muude saadetega inglise, saksa, prantsuse ja teiste Euroopa rahvaste keeltes; nähakse ette selle programmi kuuldavuse levikut teistesse Eesti suurematesse keskustesse.
Vikerraadio	üleriigiline	sihtrühm on kõik need, kes eelistavad traditsioonilist ja pigem konservatiivset nn rahvaraadio tüüpi formaati
Eraõiguslikud:		
AS Trio LSL		
Uuno Raadio	regionaalne	Muusikavalik viimaste aastakümnete hittlugudest. Lisaks peab edastama hommikuprogrammi
Kuku Raadio	regionaalne	Programm kajastab kohalikku elu, sealhulgas uudiseid. Sõnalise osa maht vähemalt 30% programmi päevamahust.
Raadio 100 FM	regionaalne	Originaalprogramm, mis kajastab kohalikku elu. Põhiosa programmist moodustab muusika. Sõnalise osa maht peab olema vähemalt 30% programmi päevamahust. Kohustus toota kohalikke uudiseid Narvas .
Raadio Uuno Pop	regionaalne	Muusika ja uudised, omasaadete maht 45%.
Raadio Uuno Pluss/Dynamit FM	kohalik (Tallinn)	Programm kajastab kohalikku elu, sealhulgas edastatakse kohalikke uudiseid. Sõnalise osa maht peab olema vähemalt 20% programmi päevamahust.
Taevaraadio AS		
Raadio Mania	kohalik (Tallinn)	Programm kajastab kohalikku elu, sealhulgas kohalikud uudised. Täiskasvanutele suunatud ööpäevaringne kitarripoppi ja rokkmuusika raadio. Eesti autorite osakaal vähemalt 10%

	Ringhäälinguloa liik	Üldiseloomustus
		programmi päevamahust.
Sky Radio	regionaalne	Originaalprogramm, mis kajastab kohalikku elu, sealhulgas kohalikud uudised. Sõnalise osa maht peab olema vähemalt 10% programmi päevamahust.
Raadio Sky Plus	regionaalne	Põhiosa programmist moodustab muusika. Eesti autorite osakaal vähemalt 20% programmi päevamahust.
Russkoe Radio	regionaalne	Põhiosa programmist moodustab muusika. Eesti autorite osakaal vähemalt 20% programmi päevamahust.
Raadio 3	regionaalne	Täiskasvanud kuulajaskonnale suunatud ööpäevaringne kitarripopi- ja rokiraadio. Programm koosneb Eestis ja mujal kitarripopi- ja rokiklassikasse kuuluvatest lauludest ning uuematest pop- ja rokklauludest.
<u>AS Mediainvest Holding</u>		
Star FM	regionaalne	Kerge kaasaegne täiskasvanutele suunatud muusika.
Power Hit radio	regionaalne	Edastatakse pop-, rokk- ja soulmuusikat. Info- ja arutelusaated vähemalt 10% nädala saatemahust
<u>MTÜ Raadio 7</u>		
Raadio 7	regionaalne	
<u>Tartu Pereraadio Ühing</u>		
Pereraadio	regionaalne	Sõnalise osa maht vähemalt 40% programmi päevamahust.
Semeinoje Radio	rahvusvaheline	Kristlik-hariduslik programm. Sõnasaated on populaarteaduslikud ning üldharivad. Sõnalise osa maht peab olema vähemalt 40% programmi päevamahust.
<u>AS Kuma</u>		
Kuma Raadio	kohalik (Paide)	Programm kajastab kohalikku elu, sealhulgas edastatakse kohalikke uudiseid. Sõnalise osa maht vähemalt 20% programmi päevamahust.
<u>OÜ Ajaga Sammu</u>		
Ring FM	regionaalne	Programm kajastab ka kohalikku elu, edastab Lõuna – Eesti uudiseid, programmis on arutelusaated. Sõnalise osa maht vähemalt 25% programmi päevamahust.
<u>OÜ Raadio Kadi</u>		
Raadio Kadi	regionaalne	Programm kajastab peamiselt kohalikku elu, sealhulgas sisaldades kohalikke uudiseid. Sõnalise osa maht peab olema vähemalt 20% programmi päevamahust.
<u>OÜ Clembia</u>		
Energy FM	kohalik (Tallinn)	tänapäevane tantsu- ja poppmuusika, samuti tantsumuusika klassikat.
<u>OÜ Õhk</u>		
Raadio Pärnu	kohalik (Pärnu)	Muuhulgas peab programm kajastama ka kohalikku elu, sealhulgas edastatakse kohalikke

	Ringhäälinguloa liik	Üldiseloostus
		uudised. Sõnalise osa maht peab olema vähemalt 20% programmi päevamahust.
<u>OÜ Raadio Ruut</u>		
Raadio Ruut	kohalik (Valga)	Programm on meelelahutuslik-informatiivne ning kajastab kohalikku elu, sealhulgas edastatakse kohalikke uudiseid
<u>OÜ Raadio Elmar</u>		
Raadio Elmar	regionaalne	Eestikeelne muusikaraadio. Muusikasaated vahelduvad sõnaliste saadetega: hommiku- ja õhtuprogramm, õnnitlused, soovisaated, haridussaadet.
<u>OÜ MKS Grupp</u>		
Raadio Viru	regionaalne	Programm kajastab kohalikku elu, sealhulgas edastab kohalikke uudiseid. Programm on suunatud Virumaa elanikele ning omab regionaalset iseloomu.
<u>OÜ MP Meedia</u>		
Raadio Marta	kohalik (Põlva)	Programm kajastab kohalikku elu, sealhulgas edastab kohalikke uudiseid. Sõnaline maht on vähemalt 25%. Eestikeelse muusika osakaal on vähemalt 20%.
<u>OÜ "Kullasadu Invest"</u>		
Tartu FM	kohalik (Tartu mk)	Sõnalise osa maht vähemalt 20% programmi päevamahust. Programm kajastab ka kohalikku elu, sealhulgas edastatakse kohalikke uudiseid.
<u>OÜ Euro FM</u>		
Euro FM	kohalik (Tallinn)	Kultuurisaadete osakaal vähemalt 20% nädala mahust.
<u>OÜ Nõmme Raadio</u>		
Nõmme Raadio	kohalik (Tallinn)	Programm kajastab kohalikku elu, sealhulgas kohalikke uudiseid.

Raadioprogrammide maht

Eesti Raadio

		1999		2001		2002		2003		2004	
		Saatemah	Saadete	Saatemah	Saadete	Saatemah	Saadete	Saatemah	Saadete	Saatemah	Saadete
		minutit	osatahtsus %	minutit	osatahtsus %	minutit	osatahtsus %	minutit	osatahtsus %	minutit	osatahtsus %
Eesti Raadio	Saated kokku	1440	100	1440	100	1440	100	1440	100	1440	100
(ühe programmi kohta)	..omasaated	1099	76.3	1058	73.5	1072	74.5	1100	76.4	1066	74.1
	..kordussaated	49	3.4	82	5.7	136	9.4	85	5.9	110	7.6
	..lastesaated	18	1.2	9	0.6	9	0.6	6	0.4	10	0.7
	..noortesaated	22	1.5	286	19.9	286	19.9	284	19.7	154	10.7
	Uudised	234	16.2	419	29.1	409	28.4	409	28.4	405	28.2
	Publitsistika-saated	82	5.7	51	3.5	50	3.5	100	6.9	51	3.6
	Haridussaated	12	0.9	10	0.7	18	1.2	23	1.6	16	1.1
	Kultuurisaated	89	6.1	90	6.3	127	8.8	74	5.1	133	9.3
	Teadussaated	5	0.4	4	0.3	5	0.4	5	0.3	4	0.3
	Ususaated	6	0.4	6	0.4	7	0.5	6	0.4	3	0.2
	Muusikasaated	700	48.6	566	39.3	549	38.1	381	26.4	652	45.2
	Spordisaated	4	0.3	15	1	16	1.1	17	1.2	14	1
	Kuuldemängud	2	0.1	5	0.4	4	0.3	3	0.2	3	0.2
	Meelelahutus-saated	64	4.6	234	16.3	216	15	194	13.5	111	7.7
	Reklaam	2	0.1	9	0.6	10	0.7	10	0.7	2	0.1
	Muud saated	211	14.6	30	2.1	30	2.1	219	15.2	45	3.1

Eraõiguslike raadiojaamade raadiosaated

		1999		2001		2002		2003		2004	
		Saatemaht	Saadete	Saatemaht	Saadete	Saatemaht	Saadete	Saatemaht	Saadete	Saatemaht	Saadete
		minutit	osatähtsus%	minutit	osatähtsus%	minutit	osatähtsus%	minutit	osatähtsus%	minutit	osatähtsus%
Ülejäänud	Saadet kokku	1313	100	1196	100	1279	100	1230	100	1158	100
Raadiojaamad	..omasaated	1058	80.6	1070	89.5	1250	97.7	1208	98.2	884	76.3
	..kordussaated	41	3.2	32	2.7	62	4.9	57	4.6	58	5
	..lastesaated	3	0.3	2	0.1	4	0.3	5	0.4	5	0.5
	..noortesaated	2	0.2	23	1.9	5	0.4	6	0.5	13	1.1
	Uudised	65	5	70	5.8	74	5.8	63	5.1	62	5.3
	Publitsistika	116	8.8	42	3.5	55	4.3	42	3.4	31	2.7
	Haridussaated	7	0.6	7	0.6	9	0.7	8	0.6	8	0.7
	Kultuurisaated	23	1.8	17	1.4	16	1.2	10	0.8	11	1
	Teadussaated	3	0.2	2	0.2	2	0.2	2	0.2	1	0.1
	Ususaated	30	2.3	20	1.7	52	4	50	4	50	4.3
	Muusikasaated	839	63.7	747	62.5	905	70.8	889	72.3	780	67.3
	Spordisaated	2	0.2	2	0.1	2	0.1	9	0.7	3	0.2
	Kuuldemängud	1	0.1	0	0	0	0	0	0	7	0.6
	Meelelahutus- saated	104	8	231	19.3	116	9.1	107	8.7	148	12.8
	Reklaam	30	2.2	41	3.4	36	2.8	38	3	42	3.6
	Muud saated	56	4.3	17	1.4	13	1	13	1	16	1.4

Allikas: Statistikaamet